

SUMMARIVM.

- 1 Clericus inops pro debito civili non est excommunicandus: prestare tamen debet cautionem de qua in cap. Odoardus, de solut.
- 2 Sed quod fateatur debita, opus esse ad hoc ut illo privilegio gaudeat.
- 3 Debitor non admittitur ad cessionem bonorum faciendam, antequam recognoscat debitum, vel sit condemnatus vel confessus in iudicio.
- 4 Clericus non habens unde soluat debita, non cogitur cedere bonis, & num. 6.
- 5 Nobilis attentis legibus Regis non tenetur cedere bonis nec servire creditoribus pro debitis.
- 6 Clericus vigore consuetudinis, qua est in laicis, non debet cogi servire suis creditoribus.
- 7 Clericus pro debitis civilibus non tenetur ultra quam facere potest, nec pro eis potest incarcerationi.
- 8 Exsequutio non est facienda in stipendiis & in certis quibusdam rebus militum, aliis bonis existensibus, in quibus fieri possit.
- Exsequutio non debet fieri in prabendis clericorum, hoc est eorum fructibus & stipendiis & infra num. 17.
- 9 Decretum sancti Concilii Tridentini, sessione 25. cap. 3. de reformatione, intelligitur.
- 10 Clerici minoribus tantum ordinibus insignitis an gaudeant privilegio, d.c. Odoardus, de solut. & num. seqq.
- 11 Clericus coniugatus cum unica & virgine tonsuram & habitum clericalem deserens, an possit carcerari pro debito pecuniario?
- 12 Cap. nullus, de foro compet. intellectus.
- 13 Clericus prima tonsura ad hoc ut gaudeat privilegio fori in criminalibus, qua requiratur hodie?
- 14 Clericus habens beneficium, de quo vivere possit, conveniri in solidum, & numeris seqq.
- 15 Maritus arifex, qui ex sua persona potest victum querere, condemnatus in quantum facere potest, tenetur cedere nomina debitorum, etiam si alia bona non habeat.
- 16 Socius ratione societatis non tenetur ultra quam facere possit, praeterquam si habet officium, ex quo posse se sustinere, quia tunc in solidum tenetur solvere.
- 17 Clericus si sit oppressus debitis, & habeat beneficium tantum, non vero alia bona, & conveniatur a creditoribus suis, index adiudicabit ei fructus dicti beneficii pro rata quantitati debita, dimissa clerico congrua portione ex eisdem.
- 18 Clericus licet suspensus ab homine, vel a canone, relinquitur ei debet unde se & suos possit sustentare.
- 19 Pendente sequestro bonorum clerici si non habeat ille unde se alimentet, debet alimentari ex fructibus sequestratis, & sibi ex eis ad alimenta & litem sufficientes fructus relaxari per indicem debent.
- 20 Clericus negans scienter se esse clericum tempore contractus, ut sibi credatur debitum, cum tamen creditor id ignorat, non gaudet beneficio d. cap. Odoardus.
- 21 Clericus post contractum debitum occultans bona sua, ne ex eis satisfiat creditoribus, non gaudet dicti beneficio.

- 22 Clericus si conveniatur ex maleficio, vel quasi, non habetur ratione egeat.
- 23 Clericus condemnatus ex delicto, vel quasi, in quantitate pecuniaria parti applicata, an pro illa gaudeat d. beneficio c. Odoardus? & num. seqq. ponitur resolutio in num. 27.
- 24 Condemnatus pro crimine in pena pecuniaria, etiam parti applicata pro emenda damni subillati, non habens in bonis luit in corpore.
- 25 Commentario pana pecuniaria in corporalem non fit actor inuito, nisi pana applicata sit fisico.
- 26 Condemnatus in pana pecuniaria ex delicto vel quasi non potest cedere bonis.
- 28 L. 9. tit. 16. lib. 5. nova recop. Reg. declaratur.
- 29 Clericus suspectus de fuga cum propriis bonis, potest capi a creditoribus & tradi proprio iudici detinendus, donec a alienum solvat ex iis bonis, quae sunt occultate conatus.
- 30 Obligatus certis quibusdam rationibus, effectus clericus potest capi & incarcerationi per iudicem ecclesiasticum pro illis reddendis.
- 31 Clericus, qui iuravit solvere debitum, an gaudeat beneficio d.c. Odoardus, & numeris sequent. & ibi quid quando tribus sententis fuit condemnatus?
- 32 Ratio quare adversus tres sententias conformes non admittitur exceptio nullitatis.
- 33 Exceptio nullitatis bene admittitur adversus executionem trium sententiarum conformium, quando exequutio semel facta non potest retractari.
- 34 Renunciari non potest beneficio d. cap. Odoardus de solut.
- 35 Renunciatio facta d. c. Odoardus, cum iuramento de non contraveniendi nec allegando illud, bene valet & tenet.
- 36 Clericus iurans solvere in solidum debitum vel integre, non gaudet beneficio d. c. Odoardus.
- 37 Socius iurans integre solvere & non opponere exceptionem aliquam iuris vel facti, non habet beneficium ne conveniatur ultra quam facere potest quod alius haberet.
- 38 Clericus iurans simpliciter solvere debitum, non adiecto signo uniuersali, potest gaudere beneficio d. c. Odoardus.
- 39 Clericus, qui cum iuramento promisit solvere debitum, si non soluat, potest pro periculo incarcerationi: & quod remedium sit ad hoc euitandum.
- 40 Clericus obligans se cum iuramento in forma camera, non gaudet beneficio d. c. Odoard. sed potest capi & incarcerationi.

CAPVT XVII.

De beneficio, c. Odoardus, de solut. clericis competenti.

CLERICVS ¶ non habens unde soluat debita in totum, vel pro parte, non debet excommunicari, imo si est excommunicatus pro praedictis debitis, absolui debet abique vlla difficultate, praestita ab eo idonea cautione, ut si ad pinguiorem fortunam devenierit, debita praedicta persoluet: hic est text. celebratissimus, & apud omnes vulgatissimus in c. Odoard. de solut. l. 23. tit. 6. p. 1.

Sed ad hoc, ¶ ut text. hic locum habeat, requiritur, quod ipse clericus prius fateatur debita, ut probat

- probat text. hic, ibi, *Recognoscentem huiusmodi debita, sed propter rerum inopiam solvere non valentem. Quod quidem summa ratione nititur, cum privilegium & beneficium hoc clericis competens fundetur in bona fide (hoc est) praesupposito, quod clericus debet solvere, non tamen potest propter inopiam: & rationem reddit gl. hic 2.*
- 3 Quia ¶ debitor antequam recognoscat debitum, vel sit condemnatus, vel confessus in iudicio, non admittitur ad cessionem bonorum faciendam, per quam cedens liberatur a carcere, ut supra cap. praecedenti dictum est, & in cessione hoc communiter tenetur secundum Abbatem hic n. 7. & alios plures Doct. alibi, tradit optime Matth. de Afflict. decis. Neapol. 379. per totam, Et haec est verior litera, & communis sensus, l. penult. & vltima. ff. de cession. bon. secundum Covarr. libr. 2. var. resol. cap. 1. num. 5. vbi ad hoc allegat. l. 1. tit. 15. partit. 5. Nam si clericus vel cedens bonis negaret debitum, tunc iura eis non concedantur praed. beneficium, sed tantum confessus, vel condemnatus.
- 4 Et ex ¶ text. in d. cap. Odoardus, inferitur & bene probatur, quod clericus non habens unde soluat debita, non cogatur cedere bonis: neque est aliquid ius quod clericus non habens unde solvat debita, non cogatur cedere bonis: neque est aliquid ius quod clericis imponat necessitatem cedendi bonis, pro quo est bonus text. in c. peruenit, de fideius. vbi clericus non compellitur, quod cedat, sed solum redditus eius assignari iubentur creditoribus vique ad satisfactionem debitorum. Et ita hanc opin. scilicet, quod clericus inops non cogatur cedere bonis, sicut nec miles saeculi, ut in l. miles in principio, ff. de re iud. & ibi Doct. tenet. Abb. in praesenti, n. 8. cuius opin. adversus Hostien. Ioan. Andr. & Henr. contrariam existimantes sequitur, & dicit veriolem & frequentiore Covar. lib. 2. var. resol. cap. 1. nu. 9. in principio, idem tenet & late probat Baçca de inop. debiti. c. cap. 17. num. 1. & 2. & pluribus seqq. vbi alios allegans uoninat tenet, quod non debet cogi servire creditoribus, nec est detrahendus in carcerem pro debito civili, & num 9. dicit esse magis communem opinionem & tam sequitur plures allegans, quod non cogatur cedere bonis.
- 5 Pro quo facit, ¶ quia nobilis etiam hodie attentis legibus Regis non tenetur cedere bonis, nec servire creditoribus, quia id locum habet in plebeis non vero in nobilibus, ut tenet & probat Anton. Gom. in l. 79. Taur. num. 2. Ergo idem a fortiori dicendum venit in clerico.
- 6 Nec ¶ etiam clericus vigore consuetudinis quae est in laicis, cogi debet ad servendum creditorum, ut in c. 2. de pignor. tradit Greg. Lop. in l. 23. tit. 6. partit. 1. in gloss. in clerico a oro, ad fin. qui omnino est videndus: Et quod clericus non tenetur cedere bonis, tenet etiam Mattheus de Afflict. in constitut. Neapol. lib. 1. de cleric. conuen. c. rubrica 66. num. 6. fol. 225. vbi admonet clericum, ut sit cautus, quando convenitur actione personalis, ut non dicat, cedo bonis, quia tunc vique ad interalium potest creditor cum spoliare secundum aliquos vel saltem dimissis sibi vestimentis congruentibus: sed si dicat & opponat beneficium d. c. Odoard. sunt sibi relinquenda alimenta.
- 7 Vltimus ¶ addendum est ex text. in d. c. Odoard. quod clericus pro debitis civilibus non tenetur in plus quam facere possit, sicut nec miles, ac per

consequens non potest pro eis incarcerationi. Primum expresse tenet gl. in d. l. miles, in principio ff. de re iudic. in gloss. facere potest: verus scilicet, item quid in milite celestis militum a Kemp. idem multo magis. Quam gl. singularem reputat Andreas Barba. in praesenti capitulo. Odoardus, ad hoc, quod miles celestis militum equiparetur militi terrestri: Et ita hanc opin. in proposito sequitur Abb. in praesenti, n. 8. & Euerard. in sua centur. legal. cap. 22. in princip. & hanc opin. testatur communem Rod. Suar. in l. 2. tit. de los gontierros, lib. 3. fori quasi. 5. n. 14. p. 418. vbi etiam allicit secundum supradictum, scilicet, quod clericus non possit incarcerationi pro debito civili: quod secundum etiam tenet Abb. d. num. 8. tenet Baçca vbi supra, n. 1. & sequent. & num. 5. tenet, quod non possit renuntiare huic privilegio ne conveniatur ultra quam facere potest, & quod clericus non carceretur pro debito civili, tenet etiam Gregor. Lopez, in l. 23. in gloss. in clerico a oro, tit. 6. part. 1. vbi ad hoc allegat Ioan. Andr. & Dominicum in cap. si clericus, de sententia excommunic. l. 6. per text. ibi, siue debeat laico, siue clerico, & ibi respondet ad dictam l. Regiam, quae debitorum facere differentiam inter laicum & clericum creditores clerici: & late agit & distinguit, an idem sit in clerico debitore virtute administrationis, quam habuit an possit carcerari. Et quod clericus non possit capi pro debito civili, statutum est in vtriusque Regno Siciliae secundum Mart. de Afflict. vbi supra, & probatur etiam, quia omnes personae quae non possunt conveniri in plus quam facere possunt, non possunt incarcerationi pro debito civili, ex communi opin. supra tradita in cap. praecedenti. Eandem opin. gl. in d. l. miles, sequitur plures Doct. referens & dicens communem opinio. adversus Matthes. Albetie. & Paul. tenentes contrarium Covar. vbi supra, d. l. 2. var. c. 1. num. 9. quo non relato, sed aliis pluribus, eandem opin. sequitur Didac. Perez in l. 1. tit. 3. l. 1. ordin. col. 107. in vers. ex quibus aliud emanat privilegium. Hanc eandem opinionem allegans plurimos (inter quos Covarr. vbi supra, non tamen Didac. Perez) testatur communem dominum Antonium de Padilla in l. 1. num. 7. c. de iur. & fact. ignor. & supradicti Da. hoc expresse intelligunt, quod clerico debet relinqui necessarium pro alimentis ne egeat de quo infra latius dicemus. Itaque tenenda est haec communis opinio, tam in iudicando quam in consulendo: & ita ego secundum eam obtinui, cum essem patronus clericorum captorum & excommunicatorum pro debitis civilibus. Nam allegavi privilegium hoc clericis competens, & iudicium habita summaria informatione paupertatis absoluti & dimissi a carceribus fuere, praestita supra dicta cautione iuratoria.

Ex quibus inferitur, ¶ quod sicut exequutio non est facienda in stipendiis & in certis quibusdam rebus militum, aliis bonis existentibus in quibus fieri possit, nec in bonis & aliis rebus culturae, aliis secus, ut in l. stipendia. c. de exsequitur, rei iudic. & in l. 1. & 23. tit. 21. part. 2. & in l. 3. tit. 27. part. 3. & ibi Greg. Lop. in l. 4. tit. 12. part. 5. gloss. fin. & in l. 5. tit. 17. li. 5. & l. 25. tit. 13. lib. 8. nova coll. & tenet Cell. in suo reper. legum Regni, verb. execution. n. 6. & 15. & late in matris Aulic. c. 1. prator, in gloss. ni Neuaran. n. 9. & sequent. fol. 51. & sequent. & Auen. in suo dictionar. verb. cauallero, fol. 8. column. 1. privilegio 2. Petrus Duenas in regula 275. in 5. limitatione, fol. 97. ¶ Et Matienço in d. l. 5. tit. 17. lib. 5. n. 1. col. 1. Reg. gl. 2. vbi n. 1. limitat in debitis fiscalibus, quia

quia pro his, etiam aliis bonis deficientibus, fiet executio in his instrumentis ad culturam agri destinatis: pro debitis vero priuatis secus, sic concordans & intelligens eandem l. 1. ibi in 1. & 2. part. quae sibi ipsis videntur contrariae, quantum hanc conciliatio adhuc non tollat contrarietatem, videndum est de supradictis nouissime D. Suarez de Paz in sua praxi capit. 2. 4. part. 1. tom. numer. 34. & D. Azueed in l. 1. num. 45. cum sequentibus. tit. 2. lib. 4. noua coll. Reg. vbi nos hoc in loco citat, & bene declarat.

Ita etiam fieri non debet executio in praebendis clericorum (hoc est) in eorum fructibus & stipendiis, iuxta glo. in d. l. stipendia, quam sequitur Palat. Rub. in rep. rub. de donat. inter vir. & vx. §. 39. num. 4. fol. 49. & Didac. Per. vbi supra. Quod est intelligendum, vt infra dicemus in hoc capitul. numer. 17.

9 Et quae supra dicta sunt ex text. in d. c. Odoardus (salua semper correctione sanctae matris Ecclesiae) mihi videtur dicendum, non esse hodie correctio per Sanctum Concilium Tridentinum, §. 25. c. 3. de reformatione, dum in illo decreto canetur, quod in causis iudicialibus mandatur omnibus iudicibus ecclesiasticis cuiuscunque dignitatis existant, vt quandoque executio realis vel personalis in qualibet parte iudicij propria auctoritate ab ipsis fieri poterit, abstinere se, tam in procedendo quam definiendo à censuris ecclesiasticis seu interdicto &c. quia per hoc non tollitur supradictum beneficium clericis à iure communi concessum, nec mandatur iudicibus ecclesiasticis, vt capiant clericos pro debitis ciuilibus, sed tantum illud dicitur de captione personali, & permittitur, quoties ad iudicium fieri poterit, & sic quando de iure habuerit locum. Itaque hoc decretum in hac parte de executione personali, intelligi debet secundum ius in casibus, in quibus de iure habet locum captio personalis clericorum, qui sunt plures in causis iudicialibus extra debita, & etiam in alijs casibus pro debitis ciuilibus, de quibus infra dicam: in quibus limitatur supradicta communis opinio & noster text. Et ita meo iudicio intelligendum est decretum illud, prout ipsum clare loquitur, praecipue cum correctio iniuriam sit vitanda, cum non inuenitur expresse facta, vt sunt in ra vulgaria.

10 Supradicta sunt communis opinio & noster text. debet primo intelligi & limitari, vt procedat secundum Couar. vbi supra in illis clericis, qui vel factis ordinibus sunt insigniti, vel alteri aut ecclesiae proprio ministerio seruiunt, non vero in his, qui tantum minoribus ordinibus decorantur, quia hi, inquit ipse, pares sibi videntur laicis, quantum ad hoc priuilegium, licet Doct. per eum relati ibi, simpliciter in clerico sequantur communem opin. Et idem de scholasticis arbitrat, vt in illis, nisi sacrum ordinem habeant, vel altari aut ecclesiae seruiant proprio ministerio, non habeat locum d. c. Odoardus, contra Rub. quem refert tenentem contrarium in scholasticis. Sed inquit Cou. quod hoc priuilegium nunquam meminit se vidisse obseruatum fuisse à iudicibus Salmanticensis Academiae: pro cuius opinione videtur text. in cap. 1. incip. nullus, de for. compet. vbi probat text. quod nullus iudex secularium potest per se distringere aut condemnare sine permisso Pontificis presbyterum, diaconum aut clericum vllum, vel minores ecclesiae, absque poena ex-

communicationis (hoc est) seruientes ecclesiae, deputatos ad eius obsequium, quia illi eodem priuilegio censentur, vt ibi dicit & declarat gl. verb. minores: licet text. ille recte inspectus videatur facere contra hanc limitationem Praesulis, dum post enumerationem presbyteri & diaconi inquit, aut clericum vllum. Ex quo videtur, quod nullus clericus, & sic nec insignitus etiam minoribus ordinibus, licet ecclesiae non seruiat, possit capi pro debito ciuili à iudice seculari, prout habet communis opinio supra dict. indistincte.

Quinimo aduersus Couar. facit quod latissime probat & fundat Lopus allegatioe 118. incip. quatuor non lausier. per totam, vbi tenet, quod clericus etiam coniugatus cum vnicā & virgine, tonsuram & habitum clericalem deferens, non potest pro pecuniario debito distringi vel detineri inuitus per iudicem secularem: & ita intelligit hoc modo Concilium Parisiense, de quo in dict. capit. nullus de for. compet. & capit. vnic. de cleric. coniugatis. in sexto, vbi late agit de eius intellectu dicens hoc ibi probari. Si haec opinio Lapi est vera, inferatur à fortiori, idē esse in clerico minoribus tantum ordinibus insignito non coniugato, licet ecclesiae non seruiat, & sic contra opinio. Couar. vbi supra. Et inuenio quod hanc opin. Lapi sequuntur Ioan. And. in c. vnic. de obligat. ad ratioc. Cardinal. qu. 3. Imol. num. 3. in capit. ex parte, de cleric. coniugatis. & eam sequitur simpliciter Didacus Perez vbi supra col. 99. & ita expresse tenet & sequitur Doct. Auiles in proemio cap. prator. numer. 28. & 29. fol. 6. dicens cum Lopo vbi supra & alijs, quos allegat, quod pro debito pecuniario non potest clericus coniugatus cum vnicā & virgine habitum clericalem & tonsuram deferens incarcerari per iudicem secularem. Et ibi inquit, quod per hoc extenditur, l. 4. titul. 2. libro 4. ordin. de qua nos late diximus supra capitul. procedenti, vbi cauetur, quod fideles non potest carcerari pro debito ciuili, quod fit idem in clerico coniugato habitum & tonsuram deferente: & idem in vxore sua, per ibi dicta per eum. Ex quo magis ampliatur opinio Lapi vbi supra, vt procedat etiam in vxore clerici coniugati: hanc cadē opinionem Lapi testatur tenere communiter Doct. Montaluis in l. 25. titul. 9. partitae 1. in gloss. magna. column. 3. illius, in versio. contrarium tenent communiter Doctores, &c.

Sed haec opinio Lapi supradicta, tametsi communis nuncupetur, falsissima prorsus est à veritate aliena, vt latissime & optime probat Montaluis vbi supra per totam illam gl. pluribus fundamentis, & praecipue per text. expresse clare intellectum in dict. capitul. vnic. de clericis coniugatis. in 6. in versiculo, in ceteris, vbi cum text. dixit, clericum coniugatum cum vnicā & virgine tonsuram & vestes clericales deferentem gaudere priuilegio canonis ab Innocentio II. editi in fauorē totius ordinis clericalis positi in d. capit. si quis suadete 17. quest. 4. & priuilegio etiam fori in delictis, sicut pro delictis suis criminaliter vel ciuilibiter agatur, dicit nunc text. in d. versio. in ceteris autem, vel nisi (vt praemittitur) tonsuram vel vestes deferant clericales, etiam in praemissis eos gaudere nolumus priuilegio clericali. Et sic text. ille expresse decidit, quod huiusmodi clericis coniugatis tantum gaudent priuilegio clericali in duobus casibus, scilicet, in calu d. cap. si quis suadente, de manuum violentiarum in clericis iniectione

ctione loquentis, & in excessibus horum clericorum, respectu fori, & in alijs casibus non gaudeant priuilegio clericali. Ergo poterunt capi & detineri pro debito per iudicem laicum. Sed & sunt plura alia fundamenta pro hac opinione, quae refert Montaluis vbi supra, apud quem sunt videnda: retuli tantum hoc ex dict. cap. vnic. quia est text. expresse contra communem cui text. non potest commode responderi. Et profecto haec opinio Montaluis, contra Lupum & sequaces, mihi verissima videtur per dict. cap. vnic. etiam si alia fundamenta deficerent: & ita existimo tenendum, & nunquam vidi nec audiui practicatam fuisse opinio. Lapi, imo contrarium semper vidi practicati, scilicet, vt clerici coniugati semper capiantur pro debitis ciuilibus per iudices laicos, nisi priuilegium alia habeant, ob quod non possint capi, vt miles, nobilis, Doctor, vel aduocatus sit, vel ex illis personis, quae à iure habent priuilegium & beneficium, ne possint conueniri ultra quam facere possunt, & sic quod non possint incarcerari.

12 Nec est obstat text. in d. cap. nullus, de for. compet. vbi videbatur probari contrarium, quia text. ille intelligitur per text. in dict. cap. vnic. pro excessibus clericorum, non vero pro debitis ciuilibus, quia pro illis, nisi minores tantum ordines habeant clericis, bene possunt capi & detineri per iudices laicos. Secundo respondeo, quod licet text. ille loquatur etiam in ciuilibus, debet intelligi, dum loquitur in clericis minoribus, in obligatis & allegatis seruitio ecclesiae: secus si astricti & obligati non sint seruitio ecclesiae, quia licet incedant cum habitu & tonsura, non gaudent priuilegio ecclesiae respectu immunitatis personae in ciuilibus, argumento text. in capitul. exemptionem, de priuileg. lib. 6. ibi perperuo oblati, & ita intelligit text. in dict. cap. nullus, Federic. de Senis in suis consil. & cum referens Montaluis vbi supra col. 4. licet contra hunc intellectum obstat verba dict. cap. nullus, ibi, Aut minores ecclesiae. Nam prius dixerat, aut clericum vllum, & postea subiicit, aut minores ecclesiae. Ex quo videtur, quod verba illa, aut clericum vllum, debeant intelligi etiam, non seruientes ecclesiae, quandoquidem postea dicitur de minoribus ecclesiae, & sic de seruientibus ecclesiae, interposita dictione, Aut, quae denotat diuersitatem. Sed huic obiectioni respondeo, quod in ecclesia & eius seruitio sunt aliae personae, vltra presbyteros & diaconos & minores, scilicet, subdiaconos, de quibus potest intelligi text. ille, ibi, Aut clericum vllum, qui quidem subdiaconi sunt insigniti sacris ordinibus.

Ex quibus inferuntur duo: primo falsam esse & non tenendam opin. Lapi supradictam, quamuis Montal. vbi supra dixerit eam communem. Imo si quis id in iudicio praetenderet, scilicet, seruandam esse dictam opin. Lapi, illud eretur, & tandem non obtineret, vt opinor, quia haec opinio est in prauiudicium & fraudem iurisdictionis Regalis, & ita existimo supremos iudices regalis Maiestatis non admitturos opinio. supradict. Lapi, sed contrariam.

Secundo inferitur, quod opinio domini praesulis Couar. vbi supra limitans communem opin. superiorem in clericis minorum ordinum ecclesiae non deseruentibus, vt hi teneantur ultra quam facere possint, ac per consequens possint incarcerari per iudicem laicum pro debito ciuili, sit etiam vera & tenenda, & secundum eam limi-

tanda communis opinio, quae generaliter & indistincte habet, quod clerici non conueniantur in plus quam facere possint, sicut ne milites, ac per consequens non possint incarcerari pro debito ciuili. Sic etiam est intelligendum noster text. in cap. Odoardus, sequitur etiam Baëza vbi supra, d. c. 17. num. 20.

Pro quibus verioribus opinionibus hodie 13 facit decretum sancti Concilij Tridentini, sess. 23. c. 6. de reform. vbi probatur, quod ad hoc, vt clericus primae tonsura gaudeat priuilegio fori in criminalibus, requiritur, quod ecclesiasticum beneficium habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui ecclesiae ex mandato Episcopi inferuiat, vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendus versetur. Et postea dicitur in praed. c. 6. In clericis vero coniugatis seruetur constitutio Bonifacii noni, quae incipit, Clerici, qui cum vnicis. Et est dict. cap. vnic. de cleric. coniugatis. lib. 6. supra declaratum, dummodo hi clerici coniugati alicuius ecclesiae seruitio vel ministerio ab Episcopo deputati & eidem ecclesiae seruiant vel ministrent, & clericali habitu & tonsura vtantur, non obstante quocunque priuilegio, vel consuetudine etiam immemoriali in contrarium. Quod ad litteram transcribitur & seruari iubetur quod modo intellectum in l. 1. titul. 4. lib. 1. noua recopil. Regis, vbi amplius additur & declaratur decretum supradict. sancti Concilij, & in l. 8. illius tituli ponitur ordo, & forma, quae hoc casu debeat seruari ad hoc, vt supradictum decretum non defraudeur. Nam si supradicta omnia requiruntur ad hoc, vt clericus primae tonsura coniugatus gaudeat priuilegio fori in criminalibus, à fortiori requiruntur adhuc vt gaudeat hoc priuilegio in ciuilibus, & sic ad hoc vt non possit capi pro debito ciuili per iudicem laicum, & ita requiritur necessaria in effectu, idem quod Couar. vbi supra requirebat, scilicet, quod clericus sit insignitus ordinibus sacris, vel seruat alicui ecclesiae, vel beneficium ecclesiasticum habeat, & hodie habitum clericalem deferat, per d. l. tit. 4. lib. 1. noua recopil. & de licentia Episcopi seruiat, & deputatus sit seruitio particulari alicuius ecclesiae, &c. vt in d. decreto sacri Concilij, & in d. l. Regis. Secundo pro supradict. verioribus opinionibus, tam in clericis minoribus solutis, quam coniugatis, quod sit vera opinio & limitatio Couar. vbi supra & Montaluis, etiam contra Lupum & communem, probatur expressissime hodie in l. 2. tit. 4. lib. 1. noua recopil. quae est huiusmodi: Los clérigos de corona, y menores ordenes, que conforme al decreto del sacro Concilio y a la ley antes desta, pueden gozar del priuilegio del fuero sea y se entienda tan solamente quanto al priuilegio, en las causas criminales, pero en todo lo demás, assi en el pechar, como en el pagar de alcuala, y en todas las otras cosas no sean exentos, ni gozen de priuilegio y paguen y contribuyan como los legos, y en esto, y en todo lo demás sean auidos por tales, sin los no casados, que actualmente tuieren beneficio ecclesiastico. Itaque lex haec iuncta praecedenti, quae loquitur in clericis minoribus solutis & coniugatis expressissime est in nostris quae stionibus supradictis, & quae aperte decidit & probat opinionem Couar. & Montal. vbi supra contra comunem, & tollit omne dubium, ita quod hodie amplius non debeat nec possit dubitari de hoc: supradicta sunt notanda & menti tenenda, tam de iure communi, quam Regio.

Præterea, quod scholasticis non competat dict. privilegium contra Rebus. cum don. ino Couar. ruiua tenet Baëca. vbi supra numero 26.

14 Secundo q. principaliter supradicta communis opinio, quæ habet, clericum non esse contentendum ultra quam facere possit, & nollet text. debet intelligi secundum Paulum de Cast. in l. maritum numer. 8. ff. solut. matr. scilicet, de clerico habente beneficium, de quo viuere non possit, nam si habet beneficium, de quo viuere potest sentit Paulus quod possit conueniri in solidum, per glof. quam allegat in l. si maritus in id 44. in ordine, ff. solut. matr. in gloss. mandare.

15 Quæ tener, q. quod maritus condemnatus in id, quod facere potest, non tenetur cedere nominatim debitorum si amplius non habet, præterquam si sit artifex seu officialis, qui possit ex sua persona victum quaerere: similis gloss. etiam in l. si quis argentum, §. sed & si quis, verb. quantum donauit. C. de don. quarum glossarum opinionem ultra Paulum vbi supra, sequitur additio Bartol. in dict. l. maritum, sub num. 1. litera C. sequitur etiam Bartolus in d. l. si maritus in id, num. 1. vbi Paulus, numer. 4. inquit quod gloss. ibi est reputata singularis.

16 Pro qua opinione est expressa l. 15. ad finem, titul. 10. part. 5. vbi probatur, quod licet socius non teneatur ratione societatis in plus quam facere possit, hoc tamen procedit, si socius debitor non habet officium ex quo possit se sustinere, quia si id habeat, in solidum tenetur soluere, si habet bona vnde soluat, & ipse debet se alere & sustinere ex suo officio: & ibi expresse notat Gregorius in gloss. final. vbi allegat dict. gloss. dict. l. si maritus in id. Et ita ex hoc inquit Paulus de Castrensi in d. l. maritum, numer. 8. Eodem modo dicendum erit in clerico habente beneficium de quo viuere possit, nam tunc tenebitur in solidum ex aliis, quæ habuerit, & ex suo beneficio debet viuere & se sustinere: & ita hoc modo debet intelligi & declarari Paulus vbi supra, & materia hæc, quod est summe notandum. Et ita inuenio, quod hanc opinionem Pauli in terminis sequitur additio Pal. Rub. in rubrica de donat. inter vir. & vxor §. 39. n. 3. litera A. folio 49. sequitur etiam Didacus Perez. vbi supra à columna 107. versic. quod tamen intellige, licet in alium sensum accipiat verba Pauli verum in se, vt infra dicetur: non tamen Paulus voluit id dicere, sed quod supra dictum est. Inquit enim Didacus Perez, ibi, quod secundum Paulum vbi supra, Si clericus habet beneficium, potest fieri excoisio in eius redditibus, hoc enim licet verum sit, vt statim dicam, non tamen Paulus id dicit: sed quod si clericus habeat aliqua bona, insuper & beneficium, ex quo viuere possit, tunc auferenda sunt sibi in solidum omnia bona illa, non relicta sibi aliquo ex eis pro sua sustentatione, sed debet ali ex beneficio quod habet, & ita constat ex mente Pauli, & iurium & glossarum, quas allegat.

17 Sed si clericus oppressus sit debitis, q. & habeat beneficium tantum, non vero alia bona, & conueniatur à creditoribus suis, tunc quidem iudex ne ipsam excommunicet, nec in carcerem detruddi iubeat clericum, contra supradicta redditus annuos illius beneficij adiudicabit creditoribus pro ratione quantitatis debite, dimissa ipsi clerico congrua portione ex eisdem, vnde se alere possit secundum qualitatem personæ & quantitatem fructuum: argumento text. optimi in pro-

posito in capit. peruenit, de fideiussor. & ibi notant Abb. & Doctores, per quem ita fieri dicit in Romana Curia Collectarius in presenti cap. Odoard. quem & Rebuff. & Capell. Tolosan. referens, qui eandem opinionem tenet & sequitur Couar. dict. lib. 2. var. cap. 1. num. 9. Ultra quem eandem opinionem tenet Bartol. Paulus & Alexander in l. commodus, ff. de re iud. dicentes, posse tunc in eis fieri executionem, & allegantes ad hoc gloss. dict. l. stipend. Cod. de execut. rei iud. referendo eam ad text. illum: quorum opinionem refert & sequitur Petrus Duënas in regula 275. limitat. 11. fol. 68. vbi dicit approbari hodie in l. 23. & 45. tit. 6. part. 1. & licet gloss. illæ hoc non dicant, clare tamen ibi notat Gregorius in dict. leg. 45. in gloss. de suo Iglefias. Eandem etiam opinionem sequitur eam probans & innuens esse communem Ioan. Baptista de Scaccialup. in tractatu de pension. 11. q. princip. num. 4. & 5. volum. 15. diuers. Doct. fol. 230. vbi inquit se dubitat, eo quod nullus prætorum Doctorum ab eo allegatorum admisisset, quod possit clericus suis priuatis creditoribus satisficere de redditibus ecclesiæ obligatis & hypothecatis pro pensione, & omittere debita ecclesiæ, & satisfacere creditoribus suis priuatis, quod vltimum ipse nunc non examino.

Pro quo q. facit bona gloss. in cap. studeat, gloss. 18 fin. 50. distincti. vbi tenet, quod licet clericus sit suspensus ab homine vel canone, quod tunc ei relinqui debeat vnde se & suos possit sustentare, nec totum extorquendum est à debitore, sed habenda est ratio ne egeat, sequitur Abbas hic num. 8.

Facit etiam, q. quod tradit Franciscus Curtius 19 in tract. de sequestr. in principio, num. 10. volum. 5. tract. diuers. Doct. fol. 27. vbi dicit, quod pendente sequestro bonorum clericis, si non habeat ille, cuius fructus sunt sequestrati, vnde se alimentari, debent tot fructus sufficientes ad litrem & alimenta sibi relaxari arbitrio iudicis, leg. fin. Codice de ord. cogn. & ibi expresse ponderat Salyc. post Bald. ibi: quod est vtile & notandum ad Clementinam vnic. de sequestr. post. & fruct.

Tertio principaliter q. text. in hoc cap. Odoard. potest limitari in clerico falso negante se esse clericum tempore contractæ & obligationis scienter, vt sibi credere et debitorum, dato quod creditor ignoraret: secus si seiret, vt supra diximus, & conclusum est cap. præcedenti in nobili & marito negantibus tempore contractæ scienter se esse nobilem vel maritum, & conuictus postea de mendacio, quia, quæ ibi diximus in nobili & marito in hoc proposito, idem concludunt & maxime argunt in clerico eodem modo negante.

Quarto q. limitari potest noster text. in clerico 21 post contractam abscondente & occultante dolo bona, vt ex eis non satisfiat creditoribus suis: quia tunc tanquam indignus privilegio, & eo abutens & tanquam committens delictum, poterit excommunicari pro debito citium & capi & detineri in carcere, argumento eorum omnium, quæ supra tradidimus in simili questione in nobili bona occultante ad eundem effectum quæ hic repeti possunt, & in terminis tenet Baëca vbi supra, d. c. 17. n. 12. & seqq.

Quinto supradicta communis opinio, q. quæ 22 habet, vt clericus non conueniatur ultra quam facere possit, & noster text. limitatur, quando clericus non conuenitur ex contractu sed ex maleficio vel quasi, nam tunc non habebitur ratio

nc

ne egeat, vt sentit gl. fi. in presenti, & aperius gl. in c. olim, et 2. de restitu. spoliat. quas sequitur Abb. hic num. 10.

23 Sed dubito, q. an eo casu possit excommunicari vel capi, & detineri in carcere pro debito pecuniario, procedente ex causa maleficio applicato parti: Et primo videtur quod clericus hoc casu nec excommunicari nec capi possit in casu inopia, præstita ab eo iuratoria cautione, de qua in hoc text. Quia cum debitum hoc sit pecuniarium & parti applicatum, licet procedat ex delicto, videtur sortiti naturam debiti mere ciuillis, argumento eorum quæ tradit Bernard. de Bisquet. decis. 10. sub titul. de appellat. ad finem decisionum Rose folio 85. column. 3. quem refert & sequitur Didacus Perez. in l. 6. titul. 16. lib. 3. ordin. volum. 1296. ad finem lmo dicit. decisio Bernard. loquitur in pena pecuniaria fisco applicata, vt iudex causatum ciuillium tantum possit de ea cognoscere. Secundo pro hac eadem opinione facit gloss. communiter approbata in l. 3. ff. de sepulc. viol. & quæ tradunt Doctores in rubrica de iudic. in decreta lib. vbi tenet, quod quando pena applicatur parti, est causa ciuillis: si vero applicatur fisco, est criminalis, & hæc est communis vbiq. approbata. Quo vltimo fundamento & aliis hanc opin. in terminis nostris, scilicet, quod clericus condemnatus pro multa ciuilli applicata parti, admitti debeat ad suam cautionem iuratoriã, vt liberetur à carcere, tenet Boëtius decis. 349. num. 2. & seqq.

Sed pro contraria parte, scilicet, quod pro pena parti applicata, clericus non gaudeat prædict. beneficio, facit. 24 Quia in penis pecuniariis, q. in quibus pro crimine qui est condemnatus, qui non habet in bonis, sicut in corpore, vt in leg. 1. ad final. ff. de pen. & in leg. final. ff. de in ius vocand. in §. penales, Insti. de action. & alibi sæpissime. Quod quidem non tantum habet locum, vbi quis condemnatur in pecunia, in propriam & veram delicti penam, sed etiam si prædict. pena sit satisfactio & emenda, æstimatioque damni, ipso delicto proximo illati, & sic etiam si sit interesse pecuniarium partis, vt probat text. in cap. finem libris, de dol. & contum. & ibi notant Abb. & Doct.

25 Quæ commutatio p. penæ pecuniariæ in corporalem hoc casu fieri non debet actore inuito, nisi prædict. pena pecuniaria fisco applicetur, quia tunc etiam nolente accusatore fiet prædict. commutatio, vt in terminis nostris tenet Abb. in presenti, num. 5. vbi tenet quod si condemnatio sit eius quod interest parti applicata, tunc non fit commutatio in penam corporalem, siue agatur ex contractu, siue ex quasi delicto, sed differtur, donec debitor perueniat ad pinguiorem fortunam, vt in d. c. Odoardus, & in cap. olim, et 2. de restitu. spoliat. & in l. nam si ff. de dol. licet contra hoc vltimum videatur ob stare d. c. finem libris, & ita tradit & bene Couar. lib. 2. var. resolut. capis. 1. num. 8.

26 Vbi q. ex hac ratione concludit esse communem opinio. plures Dd. refertens, quod condemnatus in pena pecuniaria ex delicto vel quasi, non possit cedere bonis: quod etiam tradit alios allegans Didac. Perez in l. 3. titul. 1. lib. 3. ordin. colu. 787. Ergo ita & eodem modo dicendum videtur in nostro casu, cum per beneficium cessio nis liberetur cedens à carcere, vt in l. 1. c. qui bon. cedere poss. & dictum est supr. quod clericus

condemnatus ex delicto vel quasi in pena pecuniaria, siue fisco siue parti applicata, non possit liberari à carcere propter inopiam, & sic vt beneficium d. c. Odoardus. Quid tenendum?

Breuitè dico, q. quod tam iure communi quam hodie iure Regio tenendum est, quod clericus condemnatus ex delicto vel quasi, in pena pecuniaria parti applicata pro emenda & satisfactio nis damni sibi allati (hoc est) pro suo interesse, ita quod respectu accusatoris sit interesse, licet respectu rei sit pena, tunc hoc casu ratione inopie, & eaque probata gaudebit talis clericus beneficio huius c. Odoardus, præstita iuratoria cautione, de qua in eo: ac per consequens non poterit in carcerari nec excommunicari nec conueniri ultra quam facere possit, sicut nec pro alio debito mere ciuilli descendenti ex contractu. Si vero pena pecuniaria, in qua est condemnatus clericus pro delicto vel quasi, est applicata fisco vel parti in vim penæ ad vindictam delicti, & non ad emendam & reparatorem damni, tunc non habebit locum beneficium huius text. sed clericus inops luet in corpore: Ita tenent in presenti Innoc. laon. Andre. & Abb. n. 5 & Imol. hic & Boëtius vbi supra, & Rupellanus, & eos referens Couar. vbi supra, num. 8. colu. fin. d. numeri, & Greg. Lop. in l. 4. titul. 15. partit. 5. in gloss. penultima ad finem.

Quod q. de iure Regio approbatur hodie in pragmatic. de Valladolid, anno 1538. condita per inuictissimum celebratissimumque nostrum Imperatorem Carolum Quintum & Reginam Ioannam, eius matrem, quæ hodie ponitur in l. 9. titul. 16. lib. 5. noua recopil. quæ ita se habet: Declaramos y mandamos, que aora, y de aqui adelante las nuestras iusticias, quando algunas personas fueren presos y condenados por hurtos que ayan hecho, y se executare en sus personas la pena corporal en que se condenan, y no buuieren bienes con que pagar a las partes sus intereses, haciendo los susodichos cesion de bienes, los admistan, conforme a la ley, que en este caso habla, aunque la dicha deuda decienda de delito, segun y como ha lugar por leyes de nuestros Reynos en las orras deudas. Quæ lex Regia clara est & intelligi debet secundum prædict. distinctionem, vt tradunt Couar. & Did. Perez vbi supra & licet d. l. Regia non loquatur in clericis, idem tamen est in eis, cum in locum beneficij cessio nis competentis laicis, datur & concedatur à iure canonico clericis beneficium, de quo in c. Odoardus, & omnes liberentur à cateribus per prædict. beneficia, & in clericis loquitur Couar. vbi supra ultra Ioann. Andr. Abb. & Rupell. quos refert: Et ita est tenenda & intelligenda hæc materia.

Sexto q. supradicta omnia limitantur, si clericus suspectus sit de fuga cum proptiis bonis, quia tunc poterit à creditore capi & tradi proprio iudici tenendus, donec æs alienum soluat ex his bonis, quæ fuit occultate conatus, vt supra dictum fuit in c. pro cedenti, num. 12. & præter ibi allegatos, idem tenet plures Doctores referens Gregor. Lup. in l. 23. titul. 6. partit. 1. in gloss. Los denieffen prender.

Vbi ponit q. aliam & septimam Limitationem per illam l. Regiam, scilicet, quando ille, qui obligatus erat certis quibusdam ratiociniis, de quibus in d. l. Regia, factus fuit clericus: Nam potest capi & in carcerari, pro iudicem tamen ecclesiasticum, pro illis reddendis. Et illud de clerico suspecto de fuga cum proptiis bonis, quod possit

nc

possit capi a creditore, debet intelligi in clerico, qui est in actu fugae, qui potest etiam capi a creditore propria auctoritate absque licentia alicuius iudicis: fecus autem dicendum est in clerico, qui solum allegatur suspectus de fuga, secundum Ripam ita intelligentem hanc materiam in *responsis*, 13. *alias* 90. *de iure gent. civil. num.* 8. & 9. quem refert licet corrupte, & eum sequitur *Rebol* in 1. *tom. ad Regis consilium. Gallic. in tract. de lit. oblig. artic. 6. gloss. 3. numer. 76. fol. 150.* ubi inquit, hoc ultimo casu esse opus iudicis ecclesiastici commissione.

31 Ultimo, ¶ vt ad nostrum propositum concedendum, est videndum, an text. in hoc c. *Odoardus* & omnia supra dicta in fauorem clericorum locum habeant, quando clericus iurauit soluere debitum? In qua questione inuenio, quod *Couardus* lib. 2. *var. c. 2. num. 9. col. fi.* illius num. refert ex *Gomez* in compendio vtriusque signaturae *col. ultim.* dicente, quod ubi clericus es alienum soluere iurauit, praecise cogitur soluere, nec inuatur beneficio text. in d. *cap. Odoardus*. Vnde si quis consentiat constitutioni pensionis iuramento praestito, & praemissa obligatione in forma camerae, non poterit vt beneficio & privilegio praedicti. & idem esse refert ex eodem *Gomez*. quod si clericus tribus sententiis conformibus fuerit soluere damnatus, quia tunc secundum *Gomezium* clericus non poterit opponere exceptionem d. c. *Odoardus*: Addit *Gom.* ita in hoc ultimo fuisse pronuntiatum Romae in praetorio *Roraz*. Ipse tamen *Couardus*, dissentit in his duobus supra dictis a *Gomezio*, existimans clericum, qui vel soluere iurauit, vel tribus sententiis damnatus fuerit, posse aduersus executionem opponere & obicere se inopem clericum esse, nec posse excommunicari aut in vinculis detineri pro aetris alieni solutione, praestita iuratoria cautione, quia promittat soluere, cum ad pinguiorem fortunam deuenit, text. in d. *cap. Odoardus*, quia non videt iustam aliquam rationem ex qua duae vel tres sententiae vel iuramentum, hoc privilegium clericis ob statum ecclesiasticum concessum omnino tollant: quia illud, quod de pensione dictum est, excluditur facillime cum ex ipsius beneficii ecclesiastici redditibus ea possit solui, & praeterea cum possit priuari beneficio, si non soluat pensionem, etiam si sit inops, cum huic poena se ipsum tempore consensu pensionis submisserit: haec ille: quid dicendum? Et sane quoad illud de tribus sententiis conformibus mihi dubium non videtur, quin sit tenenda opinio *Episcopi* aduersus *Gomez*, quia nulla differentiae ratio, saltem concludens, assignari potest, cum text. in d. *cap. Odoardus*, loquatur & procedat siue clericus confensus fuerit, debitum, siue condemnatus sit vna vel duabus sententiis: Ergo idem erit etiam dicendum, si tribus sententiis fuerit condemnatus, cum idem effectus sit vnus vel duarum sententiarum, quae transferunt in rem iudicaram, qui trium, praecipue quia exceptio haec proueniens ex d. c. *Odoardus*, non enervat omnino sententiam, nec eam perimit, sed tantum temperat & modificat, quo casu exceptio potest opponi in executione sententiae executoriae, vt probat text. expressus in l. *ex diverso*, §. *fin. ff. sol. ma.* qui text. loquitur in hoc eodem beneficio, ne quis conueniatur in plus quam facere possit concessio a iure marito, quando ab eo reperitur dos, vt quamuis iudex iuris ignorantia eum in solidum

condemnauerit, adhuc tamen ipse maritus poterit vt doli exceptione opponendo praedicti. exceptionem in executione sententiae, scilicet quod non potest conueniri ultra quam facere potest, & hoc modo erit tutus, & ibi notant omnes *DD.*

Praeterea ¶ facit pro hoc opinio, *Episcopi*, quia ideo aduersus executionem trium sententiarum conformium non admittitur exceptio nullitatis, nec impedit praedicti. executionem, vt in *Clement.* 1. *de re iudicat.* & in l. 2. §. tit. 3. lib. 2. *ordin.* quia praedicti. exceptio nullitatis tendit ad annullandum omnino praedicti. tres sententias, pro quibus maxime praesumitur, ideo maxima oritur calumnia praesumptio aduersus volentem exceptione nullitatis earum executionem impedire, vt tradit & probat idem *Couardus* in *pract. quast. cap. 25. num. 1.* Sed in proposito exceptio d. *cap. Odoardus*, de qua agimus non tendit in annullationem nec impugnationem praedicti. trium sententiarum conformium, sed in earum modificationem. Igitur admittenda erit.

33 Praecipue ¶ quia decisio text. in d. *Clementina* 1. & d. l. *Regia* non procedunt, quoties executio praemissa facta minime potest retractari, quia tunc bene admittitur exceptio nullitatis aduersus executionem trium sententiarum conformium, vt tradit *Cardinal.* in d. *Clementina*. 1. *col. 2. quem* & alios plures refert *sequitur Couardus* in d. *capit. 25. num. 2. ad fin.* Sed sic est, quod si executio trium sententiarum conformium aduersus clericum fieret pro debito, non admittit praedicti. exceptione inopie allegata pro clericum, & sic si excommunicaretur vel caperetur & detineretur in carcere clericus pro illo debito, haec executio excommunicationis & incarcerationis esset irretractabilis, vt patet, quia excommunicatio incurta & incarceration non potest reparari pro tempore praeterito: igitur admittenda est huiusmodi exceptio etiam aduersus executionem trium sententiarum conformium. Et ita inuenio quod hanc eandem opinio. tener idem *Couardus* in d. *cap. 25. num. fin. in vers. 13.* ubi se remittit ad dicta per ipsum *dicto* lib. 2. *var. c. 1. numer. 9.* & allegat *Castell.* d. *de cis. 11. de rescripte.* late pro vtraque parte differentem articulum hunc: & ideo est videndus. Et contra *Gomezium* cum domino *Couardus*. tener etiam *Baccha* in d. *11. acta. de inope debet.* & c. *cap. 17. num. 6.* & cum nobis hic idem probauit nouissime post huius operis tertiam editionem *D. Azetted.* in l. 1. *num. 69. titul. 21. lib. 4. noua collect. Reg.*

Quoad aliud de clerico iurante soluere debitum, an possit gaudere beneficio d. c. *Odoardus*, mihi maius dubium esse videtur, quia vtraque opinio, scilicet, tam *Gomezij* tenentis partem negatiuam, quam *Couardus*. tenentis affirmatiuam potest in iure fundari. Primo, opinio *Gomezij* fundatur vltra alia fundamenta communia & vulgaria, quia iuramentum facit, quem teneri praecise ad factum, licet alias non adhibito iuramento in obligationibus facti succedat obligatio ad interesse, vt probat & tenet *gl.* communiter approbata, vt suo loco infra dicemus, in l. *si pecuniam*, *digest. de condi. caus. idar. caus. non seg.* Secundo, quia quotiescunque quis iurat soluere aliquod debitum, non habet locum compensatio alterius debiti, etiam liquidum, quae tamen alias locum haberet, si non interesset praedicti. iuramentum, quae est communis opinio, vt infra etiam dicetur alio cap. ubi de hoc praecipue agemus Ergo ita & eodem modo in proposito videtur dicendum, quod

quod si clericus iuret soluere debitum, non possit se inuare beneficio, d. c. *Odoardus*, cum beneficium compensationis etiam sit modificatiuum & quod magis est, compensatio est solutio. Quod augetur, quia beneficium d. c. *Odoardus*, cum sit speciale in clericis, videtur quod facilius debeat petire quam ius compensationis, quod est commune & generale omnibus personis, argumento text. in l. *eius militis*, §. *militia missa*, *digest. de milit. testat.* licet huic possit responderi quod illud *cap. Odoardus*, & eius beneficium sit etiam ius commune clericis, quandoquidem est incorporatum in iure & pluribus personis competens: quamuis negari non possit, quin contineat ius singulare in clericis.

Rursus opinio *Couardus*. affirmatiua fundatur, quia iuramentum hoc casu interpositum per clericum de soluendo debitum, sortiri debet naturam contractus super quo interponitur, *argumento l. fin. digest. qui satisd. cogantur.* & in l. *fin. C. de non numerat. pec. & ibi Docto.* & alibi saepissime, sed si clericus se obliget ad debitum absque iuramento, intelligitur ita demum teneri ad solidi solutionem, si facere possit deducto ne ceat, alias fecus, nec possit excommunicari hoc casu, nec capi pro residuo, quod soluere non potest, praestita ab eo iuratoria cautione de soluendo cum ad pinguiorem fortunam peruenit, vt in nostro text. Ergo ita & eodem modo hoc intelligatur, quando iurauit soluere. Secundo pro hac opinione facit, quia sic videmus in donatione causa mortis, quae de sua natura est reuocabilis vsque ad mortem, & tamen hoc habet locum, etiam si donator huiusmodi causa mortis iurauerit donationem praedicti. simpliciter, vt supra diximus & resoluimus *capit. 12. de donat. caus. mort.* Ergo idem videtur dicendum in nostro casu, in quo clericus simpliciter iurauit debitum. Praeterea & tertio pro hac opinione facit, quia si clericus amitteret hoc privilegium, hoc casu fieret iniuria & opprobrium toti ordini clericali, quo casu etiam cum iuramento renuntiatio expressa non valet vt in *cap. si diligenti. de for. compet.* Quid dicendum?

Profecto articulus hic dubius est, in quo sunt fundamenta pro vtraque parte, quae supra adducta sunt & alia plura, quae considerari possunt, & ea omitto praecipue cum qualibet harum opinio. habeat auctorem non contemnendam auctoritatis. Sed sub censura melius sententis mihi videtur in materia haec faciendas & tenendas esse conclusiones sequentes.

34 Prima conclusio est, ¶ Clericus obligans se & renuntians beneficio *cap. Odoardus. de solut.* non adiecto iuramento, non obstante praedicti. sua renuntiatio poterit vt illo beneficio, quia non est renuntiabile ex eo, quod concessum fuerit toti ordini clericali, & renuntiatio praedicti. si valet, esset in opprobrium totius ordinis, cui clericus praedicare non potest. Quae opinio & conclusio sustineri potest ex omnibus fundamentis quae supra in *capit. praecedenti* adduximus pro parte negatiua in questione illa, an nobilis possit renuntiare beneficio & privilegio quod a iure Regio habet, ne capiatur pro debito ciuili. Quia si nobilis hoc non potest in praedictum totius nobilitatis, secundum veriore & communem opinionem, quam ibi tradidimus, idem optimo iure dicendum venit in clericis, quod non possit renuntiare beneficio *dicti. c. Odoardus*, cum

sit simile supra dicto, quod habent nobiles iure Regio, imo favorabilius, ne excommunicentur. Item quia clerici non tenentur vltra quam facere possunt, iuxta text. hunc & communem supra hoc c. adductam: & tamen nobilis licet non possit incarcerationi pro debito ciuili, tenetur in solidum respectu bonorum vt diximus supra *capit. praeced.* Quae opinio & conclusio probatur etiam, quia valet argumentum de milite caelesti ad militem terrestrem, iuxta glo. & communiter Doctores in *dict. l. miles*, in principio, *digest. de re iud.*

Pro hac prima conclusione facit etiam communis illa opinio, de qua in *capit. infra proximo*, quae habet, quod non potest quis renuntiare cessione bonorum, & sic remedio illi quod habet, vt à carcere liberetur. Ergo multo minus poterit clericus renuntiare d. c. *Odoardus*, & se carceri obligare. Ex qua prima conclusione inferitur, nihil valere renuntiationes, quae communiter apponuntur per notarios & tabelliones illius *cap. Odoardus*, factas per clericos, quia illae communiter apponuntur ex stylo rebellionum, ac proinde non debent valere, argumento doctrinae *Bart. in l. 2. q. 6. numer. 10. digest. de iur. codicill.* Et in terminis, quod clericus non possit in contractu renuntiare huic privilegio *dicti. c. Odoardus*, tenent ibi *Hofstien.* & *Ioan. Andr.* & *Math. de Afflic. in consuet. Neap. lib. 1. rubr. 66. num. 6. folio 125.*

Secunda conclusio est, Renuntiatio clerici *dicti. c. Odoardus*, facta cum iuramento de non contrahendo nec allegando d. *capit.* nec eius beneficium & privilegium, crederem sane, quod hoc casu valeat, teneat & sit seruanda per omnia tradita in simili supra dicti. c. praecedenti, in questione de nobili renuntiante cum iuramento d. privilegio, quod habet, ne capiatur pro debito ciuili. Nec obstat tunc d. *cap. si diligenti*, quod magis videbatur obstat in hoc casu, cum loquatur in clerico, in quo loquitur d. c. *si diligenti*, quam in nobili: quia respondeo, maius dedecus versari ordini clericali ex renuntiatione forti facta per clericum, si ea valet & clericus conueniretur coram iudicibus laicis virtute d. renuntiationis, quam versabitur ex renuntiatione iurata d. *cap. Odoardus*. Pro hac opinione etiam facit opinio *Doctorem* tenentium, quod cessionis bonorum possit renuntiare cum iuramento, de qua statim dicemus *infra cap. sequenti*. & in hoc casu potest saluari & teneri opinio *Gom.* quamuis ipse hac in specie non loquatur, sed in clerico iurante debitum soluere, quo casu etiam loquitur *Couardus*, ubi supra, tenens contrarium, vt *dicto* *infra* *num. 38.* Vnde non potest allegari contra hanc 3. conclusio. cuius est diuersus casus, nempe in clerico specialiter renuntiante beneficio *dicti. c. Odoardus*, cum iuramento, tamen si eundem *Couardus*, contra nostram hanc sententiam ipsum sequitur, non solum citauerit *D. Suarez de Paz in sua praxi 3. part. 2. eom. capitul. vnic. numero 6.* ubi asserit, nos hic non facere satis text. in *cap. si diligenti. de for. compet.* cum tamen eidem sufficienter credamus respondisse, & *Couardus* minime loquatur in isto casu, sed in eo quem praedixi d. *num. 38.* ubi ipsius opinionem tanquam in diuerso sequor, sicque non sumus contrarij in hoc illustrissimus *Praefes* & ego.

Tertia conclusio, ¶ Si clericus non renuntiet *36 dicti. cap. Odoardus*, sed tantum iuret simpliciter soluere debitum, tunc hoc casu valetur proprie dubium

dubium & controuersia inter Gomez & Couarr. & credendum profecto, quod si clericus iurauit soluere in solucum vel integre debitum, tunc non possit opponere beneficium *dist. cap. Odoardus*, nec illo gaudere, quia iam videtur clare illi renuntiare cum iuramento, & per consequens valet renuntiatione iurata *vt supra dictum in secunda conclusio*. Pro qua etiam faciunt, quae diximus in *repet. l. nemo potest. num. 3. 19. & 20. ff. de leg. 1. de marito promittente soluere totam dotem soluto matrimonio, & de aliis etiam personis, qui non tenentur ultra, quam facere possunt: nam si promittant soluere totam dotem, diximus teneri in solidam.*

37 Facit etiam, quia socius, qui alias non tenetur nec conuenitur in plus, quam facere possit ratione societatis, vt sunt plura iura id probantia, si tamē socius iurauit integre soluere, & non opponere exceptionem aliquam, siue iuris vel facti, non habebit praedictum beneficium, vt tradit Greg. Lop. in l. 1. situ. 10. part. 5. in gloss. à la compaña, & dixi in d. num. 320. in socio sic iurante dixi *supr. c. 16. num. 49*. Ergo ita in proposito dicendum videbitur, licet in clerico non valeat renuntiatione supra dicta absque iuramento propter iniuriam, quae alias fieret toti ordini clericali, nec etiam in nobili, eadem ratione, nec etiam in marito respectu dicti beneficii, propter reuerentiam, quae ei debetur ab vxore, & quia est contra bonos mores, *vt in l. alia, §. eleganter, digest. sol. matr.*

38 Quarta & vltima conclusio est: Clericus iurans simpliciter soluere debitum, non adiecto signo vniuersali, scilicet totum, omne vel integrum, & simil. poterit gaudere beneficio d. c. Odoardus. Ita tenet Couarr. *vbi supra d. num. 9*. eius opinio mihi verior videtur per fundamenta *supr.* adducta pro ea non obstant fundamenta contrariae partis, quia omnia cessant in casu nostro necessitatis, scilicet, quando clericus totum soluere non potest propter inopiam. Opinione D. Couarr. contra Gomez. sequitur Baëz. *vbi supra num. 1. 8.* Marth. qui tenet de Afflic. *vbi supra* existimat, quod quando debitum clerici esset ipsius iuramento firmatum, tunc si non soluat, possit pro perituro carcerari, quia perituum est graue peccatum, *vt in c. hoc videtur 23. q. 1.* & vbi delictum est graue in clerico, potest carcerari, vt legitur & notatur in c. si clericus, de sententia excommunicat. *libr. 6.* dictum est *supra* de hoc, & mihi verum videtur. Sed ad hanc carcerationem euitandam remedium erit, vt absolutionem à iuramento praedicto petat & obtineat, antequam terminus solutionis labatur: nam tunc si simpliciter iurauit soluere debitum, non adiecto signo vniuersali, gaudebit beneficio d. c. Odoardus, *vt modo dicebamus.* ¶ Vbi tamen vltra iuramentum clerici ad defectu cameralis obligatio, nullo pacto esset recedendum ab opinione Gomezii, quia vltra amplissimas clausulas, quae in tali obligatione apponuntur, adest particulariter clausula illa, in qua obligans adstringit se, vt possit capi, carcerari & detineri (quod pactum inter creditorem & debitorem, quod de iure valet, & quando, late in proposito tradit Ant. Massa de camerali obligatione, in 3. part. q. 4. 6. & 7.) idcirco clericus in forma camerae obligatus posse capi & incarcerari verissimum esse, & quotidie in practica seruati affirmat nouissime Prosper. Farinac. in suis qq. *serm. 2. part. q. 27. sub n. 70.*

S V M M A R I V M.

- 1 Debitor renuntiare non potest iuri cedendi bonis.
- 2 Debitor, qui volens cedere bonis, recepit inducias quinquennales, non poterit transactio illo quinquennio cedere bonis, sed erit incarcerandus.
- 3 L. fin. C. quibon. ced. poss. intellectus.
- 4 Renuntiatione cessio bonorum firmatur iuramento.
- 5 Obligari quis se ad carcerem pacto non potest, nisi pactum illud sit iuratum.
- 6 Debitor promittens cum iuramento soluere, an possit vti cessio bonorum.
- 7 Vxor debitoris, qui fecit cessio bonorum, an possit petere, vt maritus sibi tradatur pro sua dote & aliis bonis paraphernalibus, priusquam alii creditoribus posterioribus.
- 8 Pater, filio suo cedente bonis, an idem petere possit, vt sibi seruiat.

CAPVT XVIII.

De renuntiatione iuris cedendi bonis.

DEBITOR non potest renuntiare iuri cedendi bonis, quod sibi à iure conceditur, vt liberetur à carere, *vt in l. 1. & per totum, C. qui bon. ceder. poss. & ff. eod. de cessio bonor.* Quia non obstante dicta renuntiatione poterit vti d. beneficio, quia non potest quis perpetuo se obligare ad carcerem, cum sit quadam seruitus, *arg. l. 2. ff. de lib. homin. exhib. & l. Titius, §. Titio, digest. de condit. & demonstrat.* quae obligatio sane induceretur, si valeret praedicta renuntiatione. Et ita hanc opinionem tenent plurimi relati, & in vnum congesti per Couarr. *libro 2. variarum resolutionum, capit. 1. num. 7.* & per eundem, de pact. in 6. in 2. parte, in principio, numer. 6. fol. 58. in quibus locis testatur, hanc esse communem, licet contra eam teneat cum aliis, quos refert. Hanc etiam dicit magis communem & videri veritatem Menchac. de success. creatio. §. 29. num. 17. & dicit etiam communem & veritatem plurimos referens idem Menchac. §. 22. num. 79. vbi hoc intelligit, quando renuntiatione fieret per pactum nudum: nam si fieret per contractum innominatum, inquit ipse, tunc forte admitteretur. Sed ipse communem opinionem, indistincte tenendam esse censo, quia praedicta limitatio & temperatio Menchac. non habet vllum iuris saporem nec fundamentum, praeterquam quod est contra communem sententiam Doctorum. Quod autem iure Regio hoc casu sit tenendum, declarat nouissime Martene in l. 7. gl. 2. num. 6. titul. 16. lib. 5. noua collect. Regie.

Contra hanc communem opin. oblat text. in l. si. C. qui bo. ced. poss. inuct. gl. libi. si. in vers. item & si quinquennio hoc transactio, & c. ibi, respon. non, sed erit incarcerandus.

Vbi probatur, quod si debitor volens cedere bonis, recipiat inducias quinquennales, hoc est, dilationem ad soluenda debita, non poterit transactio illo quinquennio cedere bonis, sed erit incarcerandus, quae glof. notabilis est & communiter approbata, vt vltra Dd. ibi testatur Marth. de Afflic. *decis. Noap. 378. num. 2.* testatur etiam

Traët. de Iuram. confir. Pars I. Cap. XVIII. 109

etiam communem Greg. Lop. in l. 5. gl. fin. tit. 15. part. 5. Et sic videtur, quod cum tacite ibi possit debitor renuntiare iuri cedendi bonis, recipiendo praedictas inducias, à fortiori possit expresse illi renuntiare.

3 Nam respondeo, quod text. ille iuncta sua glo. communiter approbata, non fundatur in renuntiatione tacita nec expressa debitoris, sed in ad emptione legali: nam lex ibi introduxit formam mirabilem, ob quam & subuenitur debitori inopi, vt sibi longiore inducia darentur ad soluendum, & creditoribus, vt amplius debitor non possit liberari à carcere aliter, quam per veram solutionem aut satisfactionem debitorum. Quia si praedicta forma à lege constituta seruata per creditores, debitor impletus inducias possit cedere bonis, iniquum sane esset, quod creditores legis ministerio & facto fraudarentur & deciperentur, quod minime est dicendum, *vt in l. pen. C. de pact. lra unico verbo respon. ad d. fin. Mench. vbi supra.*

4 Si tamen in hac renuntiatione iuris cedendi bonis interueniat iuramentum, absque dubio seruandum erit, & non poterit debitor, qui cum iuramento renuntiauit huic beneficio, cedere bonis. imo si cedat, eo non obstante adiri non debet & incarcerandus est, donec soluat vel satisfaciat. Ita tenet Imol. in c. cum contingat, num. 83. de iuratur. cuius opin. alios referens dicit videri receptam Menchac. *vbi supra paragr. 22. n. 80.* Eandem impletus inducias communem pluris referens eam secutus idem Menchac. *paragr. 29. n. 17.* licet ipse ibi, & in paragr. 28. n. 19. contrariam inaduerterent magis communem dicat. Et ita est tenendum, quamuis Guido Pap. telatur per Couarr. *libr. 2. var. resolut. c. 1. num. 7.* ad si. dicat, contrarium fuisse iudicatum à Parliamenti iudicibus. Et inquit ipse Couarr. ibi, ipsum iudicem admonitum esse esse velle, vt etiam hac praemissa renuntiatione & iuramenti vinculo stabilita caute eam obseruet, negotij & personatum conditione perpensa: quia saepe equitas suadebit, his non obstantibus permittendum esse debitori beneficium hoc ei à iure concessum, quod publicum carcerem effugere valeat: atque hoc indulgendum esse inopia eius & paupertati forsitan inculpatæ. *Hac ille.* Sed ipse communem opinionem. sequi indistincte malo, scilicet, quod cessio bonorum possit renuntiare iuramento: & ita est tenendum: quamuis Menchac. *vbi supra dicit. num. 80.* teneat contra communem: & licet nouissime etiam contra communem, cum aliis, quos refert, teneat Franc. Bec. *conf. 10. n. 4. §. 6. lib. 1.* dicens suam opinionem esse humaniorem & meliorem suffulam rationibus, & etiam communem & crebriorem, quod nos fatemur, quando huiusmodi renuntiatione cessio bonorum non est iurata, vt ibi per eum d. num. 4. post nos in princ. *huius cap.* At vero interueniente iuramento, verius & receptor est nostra hanc communem sententiam, per praedicta, & alia plura, quibus roborari poterit virtute iuramenti, vt in discursu huius tractatus. Et pro hac communi & tenenda opinione allego optimam l. Regiam 5. titul. 19. *libr. 9. noua recopil.* Reg. vbi praecipitur, quod conductores reddituum Regalium nec eorum fideiussores possint cedere bonis, & iurent se minime facturos hanc cessio bonis, nec petitorios relaxationem iuramenti: quod si fecerint, non valeat, & capti detineantur vsque ad realem solutionem. Et sic manifestissime ibi pro-

batur valet renuntiationem supra dictam, iuramentum.

Pro qua etiam communi opin. facit, quia licet quis non possit se ex pacto obligare ad carcerem pro debito, vt supra dictum est, *ex text. in d. l. 2. ff. de lib. hom. exhib. cum similibus, & praxera tenet gloss. in c. ex rescripto, vbi. obsides ad fin. in 2. solutione, de iuratur.* Et haec est communis opinio & tenenda, quamuis eadem gloss. prius retulerit contrarium, & quidam alij eam sequuntur, vt constat ex Couarr. *vbi supra num. 1. col. 1. illius numeri, & ex eodem Couarr. de pact. in 6. in 2. parte, in princ. n. 6. fol. 63.* Et hanc opinionem negatiuam testatur veritatem & communem Menchac. d. *paragr. 22. n. 81.* quia re publica interest, etiam principaliter huiusmodi pactum non admitti propter rixas & seditiones euitandas, & propter reipublicae quietem & tranquillitatem: si tamen pactum hoc iuramento firmetur, bene valet & tenet & erit omnino seruandum, vt eius virtute liber homo inuitus detineri possit pro doto, vt cum Ioan. Fabro tenet Guid. Pap. *decis. Delphinat. 61.* quod dicit esse magis receptum alios allegans Couarr. *d. libr. 2. var. resolut. c. 1. numer. 1. ad fin. contra Panormitanum, quem refert.*

5 Quinimo si debitor promittat cum iuramento se soluere, non poterit vti cessio bonorum, vt cum Corn. tradit Tirag. in *professione l. si unquam, n. 146. in fin. C. de reuoc. donat.* cuius opin. dubium esse existimo pro nunc, praecipue ex iis, qui tenent contra supra dictam communem opinionem, & ex his, quae supra, cap. praecedenti dixi in 4. conclus. in fin. cap. in clerico iurante soluere, quod nihilominus possit vti beneficio cap. Odoardus, de solut. & quod tenui cum Couarr. contra Gomez, & in terminis contrariam opin. imo quod iurans soluere ad certum terminum, etiam sciens, quod non potest implere, possit adueniente termino cedere bonis, & non sit periturus, inuenio, quod tenet & probat Bal. in *leg. finem, numero 4. Codic. de non num. pec.* sed Paulus ibi putat contrarium verius, scilicet opin. primam, dicens, quod eam tenet Dd. & hoc propter dolum, quia sciens non posse adimplere, si se ad id obligauit: ergo si sciens non promittit, sed credens posse adimplere ad terminum, videtur, quod possit cedere postea bonis, quia iuramentum intelligitur rebus sic stantibus, vt probatur in cap. cum inter, de renuntiatione, & est dictum supra cap. 10. numero 3. Ergo cum hanc promissionem iuratum superueniret inopia debitoris, si cedat bonis, non erit periturus: & quod iurans soluere possit cedere postea bonis, tenet simpliciter cum Bal. in d. l. fin. Alciat. in d. c. cum contingat, n. 63. de iuratur. licet non loquatur eo casu, quo iurans erat sciens quod non poterat adimplere. Sed quod etià eo casu, quod fuit sciens, possit cedere bonis, facit quod ex Ang. in *sum. verb. iuram. el. 5. n. 3. 1.* & Purpur. in *l. quod remitti. n. 59. ff. cert. pet. tradit Cou. de pact. in 6. 2. par. §. 5. n. 3.* dicens quod quamuis qui iurauit aliquid agere, ab initio scientia haberet futurę difficultatis, aut credidit se se facere non posse, minime periturus est, quāuis iuramentū fuerit temerariū: nihilominus tamē verius existimo hoc casu cū Paul. contra Bald. vlt talis non possit cedere bonis, quia ob dolum hoc beneficium priuatur, *arg. cor. qua. sup. dixi. c. 16. n. 49.* Sed quia supra cap. praecedenti aliqua de materia cessio bonis diximus, & declaratur etiam late per Roder. Suar. qui eam in *leg. 2. titulo 8. lib. 3. for. legitur* lectura est posita ad finem suarū *repet. fol.*

fol. mibi 410. & aliquid per Anto. Gom. cap. 11. de qualis. contracti. numer. 52. & sequent. & de practica huius cessionis videndus est Monteros. in sua pract. in 2. tract. fol. 32. & seq. & hodie materia hac ponitur in l. 4. s. 6. & 7. & 8. tit. 16. libro 5. noua recopil. Reg. Ideo de ea hic amplius non agam, precipue cum tractatus nouissime particularis de hac materia compositus sit per Baçcam de inope debitore creditori addicendo.

7. Vnum tamen non omittam, quia est quotidianum, scilicet quod si debitor faciat hanc cessionem bonorum & renuntiet cathenz, prout vulgo dicitur, & sint creditores, qui petant ab eo debita sua, ac per consequens sit eis tradendus debitor ordine antiquitatis & prelacionis seruato, vt eis seruiat pro quantitate suorum debitorum, iuxta dicta l. Regias, & vxor ipsius debitoris capri petat se alijs creditoribus preteriti pro dote sua, atque ita vt sibi cum argolla prius tradatur, vt ei seruiat, quod hoc calu probata dote vxor debet obtinere & preteriti alijs creditoribus in persona mariti, ad hoc vt sibi prius tradatur, vt sibi seruiat pro dote sua quantitate & alijs bonis paraphernalibus, si alij creditores non sint, qui potius ius habeant. Ita tenet late probans Ant. Gomez. vbi supra. de de qualis. contracti. n. 53. quem refert & sequitur, dicens ita obseruari. Ioan. Baptista de Villalobos in suo arario commun. opin. li. 1. rera D. numer. 215. aduersus Petrum Nunnez. de Auend. qui respondit. 8. n. & seq. priuatis quibusdam fundamentis, iisque non vrgentibus tenet contrarium. Vltra quos pro hac opinione inuenio bonam l. Regiam fin. tit. 5. part. 4. ad fin. cuius verba sunt hæc: E si por auentura el marido se tornasse seruo a sabiendos, por auer razon se partir de su muger, no dene valer, ni se de parte el casamiento por ende, ante lo puede la muger demandar, e fa caule aun de la seruidumbre, si quisiere. E esto es porque ha de recho en el, e porque nace ende muy gran deshonra a ella, e su bino, si los ouiere. Et ibi Greg. Lop. in gl. deshonra, inquit: Et facit ista l. ad quaestionem, an maritus possit iuxta leg. regni totquatus ad collum cum circulo ferreo creditoribus suis in prauidicium & ignominiam vxoris tradi. Et ita ego sapissime aduocatus pauperum in hac ciuitate petij nomine mulieris debitoris capti pro debitis, qui cessionem fecit: & memot sum vna vice peruenisse negotium ad sententiam & obtinuisse in fauorem vxoris, iuxta supradict. opin. Anto. Gom. & sequacium. Hanc opin. nouissime fundat & probat lincq. in d. suo tract. c. 3. per tot. vbi numer. 26. & iterum cap. 17. numer. 43. limitat in filiis, nisi sint inopes secundum ipsum ibi numer. 44.

8. Ino t fortius tenet idem Ant. Gom. in 2. tom. c. de seruit. numer. 12. scilicet, quod si filiusfam. capiat pro debitis, & non habeat, vnde soluat, & debeat seruire creditoribus, ex cessione bonorum, quam facit iuxta formam dictarum ll. regni, debeat prius seruire patri quam creditoribus ratione iuris & vltusfructus, quem in eius persona & bonis habet antiquitus pater; quod profecto est notandum. Pro quo faciunt, quæ dixi supra c. 5. scilicet, quod pater attento iure Regio potest se seruire de filiis suis ad libitum suum, & filius tenetur seruire patri, quicquid alias de iure communi statutum esset. Post hæc in lucem edita eandem sententiam aduersus Auenda, vbi supra. & in fauorem vxoris probat & seruari in praxi affirmat Matene. in l. 6. gl. 3. n. 2. & 3. tit. 16. lib. 5. noua

coll. Reg. illud addens, quod eo tempore, quo maritus seruiert vxori, non debet incidere cum tor- que ferreo, propter reuerentiam ab vxore sibi debitam, quicquid oppositum (agens prius ad partes) concludat Auiles c. 18. par. gl. magna. n. 7. Eandem meam sententiam postremo probauit dicens verioem & magis communem D. Suarez de Paz in sua praxi, c. 8. 4. part. 1. tom. circa fin. d. c. 8.

S V M M A R I V M.

- 1. Generalis renuntiatio hereditatis futura non comprehendit legitimam renuntiantis.
- 2. Idem in patre renuntiante generaliter hereditatis futura filij sui.
- 3. Renuntiatio generalis hereditatis futura firmata iuramento, an comprehendat legitimam renuntiantis.
- 4. Pater renuntians generaliter cum iuramento hereditatis futura filij sui, an excludatur a sua legitima.

C A P V T X I X.

De generali renuntiatione hereditatis futura, facta cum iuramento, an comprehendat legitimam renuntiantis?

GENERALIS renuntiatio h hereditatis futute non comprehendit legitimam renuntiantis. Ita probat tex. in l. si quando, §. illud, & §. generaliter, C. de inoffic. testam. vbi ampliat hoc procedente etiam filius receperit & agnouerit simpliciter sibi relictum vel donatum a patre minus legitima, & cum d. §. & generaliter consonat l. 5. in vers. Otro si dezimos, tit. 18. par. 6. tract. Rod. Suar. in l. quoniam in prioribus in 10. ampliat n. 28. C. de inoffic. testam. quæ iura loquuntur in filio renuntiante: & circa ea est videndus omnino bene amplians Cellus conf. 24. numer. 15. & 14.

Hæc conclusio ampliat, vt procedat, etiam e contra in patre renuntiante, vt tradit idem Rod. Suar. vbi supra 16. amplia. numer. 3. dicens, consuluisse apud ciuitatem Burgensem, quod sicut non valet pactum inter patrem & filium, per quod filius impeditur a petitione legitimæ & eius supplemento, vt in d. §. illud, ita & e contra non valebit pactum inter eos, per quod ipse pater impediatur a petitione legitimæ & eius supplemento. Et inquit, quod hoc sentit gloss. in d. §. & generaliter, in quantum mouet quandam quaestionem ibi, tam in patre nolente institui a filio, quam contra, licet plures in iure differentie sint inter patrem & filium, quas ibi refert, & licet contra hanc opin. faciat glo. in d. §. illud, verb. pragrauari, ibi, Solutio, aliud in parte, tamen contra gl. illam est communis opinio Dd. & tenenda, scilicet, vt quemadmodum filius non potest renuntiare hereditati paternæ, ita etiam nec pater, vt aduersus illam gl. & Bal. cum ea tenentem tenet & probat Ant. Gom. in l. 22. Taur. numer. 3.

Si tamen t renuntiatio hæc generalis filij iuramento firmetur, comprehendet legitimam, ita quod eam petere non possit filius renuntians. Ita tenet Bal. in d. §. illud, numer. 1. & ibi alij Doctores. & sequuntur

sequuntur plures relati per Tiraquell. in prefatione l. si inquam, numer. 144. C. de reuocand. donat. vbi ex testimonio Rip. eam testatur esse communem, & n. 160. refert alios tenentes contrarium. Et hanc opinionem tenui & dixi communem in mea repet. capit. quamuis pactum, in verb. omnino seruari debet, numer. 6. de pact. in 6. cum Couarr. ibi (quem retuli) in 3. part. §. 3. numer. 3. qui hanc opin. tenet, licet referat contrariam etiam esse communem, ibique dixi probari hanc opin. affirmatiuam in d. cap. quamuis pactum, dum probat, pactum iuratum, de quo in illo text. quod est generale, esse omnino seruandum: quia si non præiudicaret renuntianti in legitima, minime diceretur omnino seruari. Item quia text. dicit, quod filia hoc modo renuntians cum iuramento nullum regressum, & c. igitur excluditur a legitima: licet ad vitandum omne dubium melius sit, quod in renuntiatione huiusmodi iurata fiat quoque specialis mentio legitimæ. Et vltra ibi per me dicta inuenio, quod eandem opi. affirmatiuam tenent Rod. Suar. in d. ampliat. 10. n. 29. & iterum, 5. vbi expresse refert hunc nostrum casum, & Bal. in d. §. illud, supra allegatum, & alios Dd. idem tenentes, aliter tenentes, quod omnes concludunt, quod d. l. si quando, §. illud, debet limitari, nisi filius cum iuramento approbasset testamentum & promississet plus non petere vltra id, quod sibi relictum est, & quod de hoc videtur casus expressus in d. c. quamuis pactum. Et ita est tenendum, quamuis contraria opinio sit communis, vt refert Couarr. d. n. 3. & quamuis Maran. disputat. 10. n. 19. teneat, quod non censetur renuntiatum legitima per generale pactum renuntiationis, nisi specialiter & expresse cum iuramento ei renuntietur: nam sufficit generalis renuntiatio cum iuramento facta, vt legitimam quoque comprehendat, vt re vera hoc vult text. in d. c. quamuis pactum, & communis opin. supradicta, quicquid alij teneant, Et hanc opin. affirmatiuam tenet & latissime probat per plura iura & ampliat septé modis Mench. de successione, §. 17. n. 40. & seq. licet contrariam opinio. scilicet, negatiuam, dicat esse communem, & numer. 46. inquit, hanc opin. affirmatiuam esse verissimam, & etiam in iudicando sequendam propter salutem animarum: & tamen nullum auctorem huius opin. refert, sed dicit esse suam opin. cum tamen sit opinio communis, vt supra dictum est. Sed quod magis miror Mencha. est, quod pro supradicta opin. negatiua, quam ipse dicit communem, allegat primum omnium Bal. in d. §. illud, & ibi communiter Doctor. cum Bal. hoc ibi non teneat, imo, vt supra dixi, tenet opin. contrariam & veram, scilicet, quod valeat prædictum pactum & renuntiatum cum iuramento etiam in legitima: Nam eius verba sunt hæc: Quæro, quid si filius renuntiauit cum iuramento? Respond. quod non potest venire contra, vt in c. 2. de pact. in 6. Ecce ergo, vbi expressissime Bal. tenet hanc nostram veram & communem sententiam affirmatiuam & non contrariam. Inuenio etiam, quod idem Mench. d. success. creat. §. 21. n. 127. & seq. eandem opinionem affirmatiuam sequitur & latissime probat per plura iura, respondens, d. §. generaliter, qui allegatur pro contraria parte, & numeris sequentibus ampliat octo modis hanc opinionem affirmatiuam. Inquit tamen contrariam opinionem, & sic negatiuam esse communem, & plurimos Doctores illam tenentes refert, & pro affirmatiua, quam

ibi ipse tenet, nullum Doctorem refert, sed tantum in fine dicti numeri 127. refert Couarrum. vbi supra simpliciter & remissive dicens, vide Couar. cum tamen sit communis ante eum. Quinimo pro negatiua inter alios refert Bal. in d. §. generaliter, eam tenentem, quem ipse legi, scilicet, quæ scribit in d. §. & generaliter, Bald. & nec vllum verbum in eo inueni de iuramento, forsan in lib. Mencha. hoc dicebat Bald. ideo non ita facile est credendum, quod cõmunes Dd. quos ipse allegat, vbi supra, pro prædicta opin. communi negatiua eam teneant, nisi specialiter videantur & legantur, licet aliqui ex his, quos refert, quos ipse vidi, eam teneant. Inuenio etiam, quod idem Mench. d. §. 21. numer. 247. melius instructus tenet hanc opinionem nostram affirmatiuam & eam communem esse dicit, alios pro ea referens, licet contrariam etiam dicat communem ex Boëtio de cession. 3. numer. 10. sed inquit, priorem opinionem esse longe verioem, per generalitatem d. c. 2. de pact. in 6. & per alia fundamenta, quæ ipse ibi refert. Itaque ex supradictis & allegatis resultat vera & communis opinio & bene probata & tenenda, quod generalis renuntiatio filij facta cum iuramento de hereditate patris, comprehendit eius legitimam, quia stante prædicta renuntiatione iurata, filius eam petere non poterit: quamuis partem negatiuam cum las. contra Deci. tenent etiam Cellus, vbi supra n. 14. Sed affirmatiuam tenet & dicit communem ex Rip. alios plures referens Mar. Socin. Jun. conf. 50. numer. 14. & seq. lib. 2. vbi dicit, de hoc non esse dubium, quando renuntiat etiam omni & cuiuslibet iuri quomodolibet spectanti, & c. Eandem opinionem affirmatiuam fundat & probat idem Mari. Socin. conf. 139. numer. 24. & seq. lib. 1. & nouissime eam esse communem affirmat & sequitur plures referens post huius operis primam editionem Francisc. Baëc. conf. 34. numer. 5. lib. 1. Sed quia ipse supra extendit d. §. illud, ad patrem renuntiantem generaliter cum iuramento hereditati filij & eius successioni, non possit petere legitimam sibi in bonis filij debitam à iure, quæ hodie sunt due tertie partes ex tribus, vt in l. 6. Taur. Nam omnes Dd. supradicti solum loquuntur in filio iurante. Ipse ex mente eorum extendo & idem teneo in patre iurante, cum in hoc casu, d. §. illud, idem sit dicendum in patre, quod in filio, vt supra dictum est. Atque in terminis nostris de patre vel matre renuntiante cum iuramento hereditati filij, quod excludatur à legitima, tenet Mench. in d. §. 17. n. 44. & iterum in d. §. 21. n. 134. vbi n. 135. ampliat etiam in transfalibus, quibus legitima debetur, & in dictis locis ampliat etiam nostram communem opin. & tenendam alii pluribus modis: & ideo est videndus. Et quamuis ipse ibi in d. §. 17. existimet, ampliationes supradict. per ipsum ibi positas esse contra mentem communis opinio, negatiuæ supradict. Sed addendum est, quod etiam sunt de mente communis opinionis affirmatiuæ supradictæ, verioris & tenendæ: imo retenta prædicta communi opin. verioris affirmatiuæ à fortiori procedent supradictæ ampliationes.

Vltimo pro complemento huius cap. est notandum, quod communis opinio supradicta affirmatiua limitatur vno casu, scilicet quando filius ex prædicta renuntiatione iurata enormissime læderetur, quam opin. & limitationem testatur communem plures referens Dom. Ant. de Padilla in l. 2. num. 44. C. de resind. vend. de quo ipse dixi in d. c. quamuis pactum, remissive & latissime in reper. auct. sacramenta puerum, C. si aduers. vend. ad ibi per me dicta me remitto.

Non ago hic, an pactum de futura successione affirmatiuum vel negatiuum fit iuramento testatum tantum an pactum generale renuntiationis hereditatis futuræ cum iuramento comprehendat legitimam, quia de illo dixi late in d. cap. quamuis pactum, in verb. improbet lex civilis, per totura, de pact. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1. Mulier non potest pro alio regulariter intercedere, & si intercedat, obligatur mero iure: inuatur tamen ope exceptionis Senatusconsulti Velleiani, nisi certiorata de eo ei renuntiet.
2. Mulier, qua pro alio intercessit cum iuramento, an inuatur beneficio Velleiani.
3. Tabellioni asserenti in instrumento, se certiorasse mulierem de beneficio Velleiani sibi competenti & ei renuntiasse, an sit credendum.
4. Sed an hoc casu requiratur, quod instrumento insertus sit tenor Velleiani, hic agitur.
5. Mulier an iura conscientia possit opponere beneficium Senatusconsulti Velleiani in casibus, in quibus à iure sibi competis.
6. Mulier ad hoc, ut possit vti beneficio Velleiani, requiritur, ut intercedat pro alio in instrumento publico, cum subscriptione trium testium, vel saltem eorum presentia, nam alias non obligatur pro alio, & sic non est opus sibi d. beneficio.
7. Mulier si obligatur pro alio in scriptura priuata postea recognita vel coram testibus, & renuntiat Velleiano, an teneat obligatio & renuntiatio Velleiani.
8. Generalis renuntiatio omnis beneficij legum an comprehendat Velleianum.
9. Casus in præctica contingens circa renuntiationem generalem omnis beneficij legum factam à muliere, qua pro alio intercessit.

CAP V T XX.

De renuntiatione Velleiani.

MULIER non potest regulariter pro alio intercedere (hoc est, fideiubere) & si intercedat, obligatio valet mero iure, inuatur tamen mulier ope exceptionis S. C. i. Velleiani, in toto tit. C. & ff. ad Velleian. & probat expresse l. 2. ad fin. tit. 12. part. 5. Sunt tamen plures casus, in quibus hæc regula fallit, quorum aliquos refert Regia l. 3. tit. 12. part. 5. inter quos ille præcipuus ponitur, scilicet quando mulier renuntiat huic beneficio Velleiani certiorata de eo, de quo cum per illam l. Regiam sit expresse, amplius dubitan-

dum non est, quamuis de iure communi super hoc esset magna controuersia Dd. & communes opiniones inuicem contrarias, vt constat ex Greg. Lop. in lilla Regia, & Auto. Gom. in 2. tom. c. de fideiuss. num. 16. & latissime omnium ex Dom. Antonio de Padilla in l. fin. n. 7. & fig. vsque ad num. 18. C. de iuris & fact. ignor. vbi latissime hanc materiam Velleiani legit plurima tradens, tam in theoria, quam in practica vtilia. Ideo videndi sunt ipsi, ex quibus satis apparet, hanc certiorationem, cum sit solemnitas extrinseca, non præsumi, nisi expresse de ea constet & de renuntiatione copulatiue.

Sed est & alius casus potissimus, in quo mulier potest pro alio intercedere & fideiubere (non dico pro marito, quia de hoc alibi separatim agemus) scil. quando mulier fideiubens iuraret prædictam suam obligationem & fideiussionem, scil. de adimplendo illam, & non contraveniendo vlla ratione. Nam si renuntiet prædicto beneficio cum iuramento, etiam si certiorata non fuerit, dubio procul valere existimo huiusmodi fideiussionem, & exclusam fore mulierem sic fideiubentem à beneficio Velleiani, vt est communis opinio omnium, secundum Couar. de pact. in 6. 2. part. §. 3. num. 5. fol. 86. col. 1. Idque pro constituto tenent alij Dd. infra allegandi. Sed quod magis habendum venit, est, quod si mulier fideiubens pro illo cum iuramento, etiam si non renuntiet Velleiano, de eo certiorata sit, excluditur ab eo beneficio, & non potest illo vti propter virtutem iuramenti, quod habet vim renuntiationis & certiorationis in hoc casu, & quod actus, valeat meliori modo, quo possit, vt sunt iura vulgaria. Sed pro hac opinione duo potissimum faciunt, quibus non recte responderi potest, quamuis Dd. aliqui eis quibusdam modis respondere conentur tenentes contrariam sententiam, vt videbimus. Primum igitur fundamentum, quod pro hac opinione affirmatiua adduci solet, est text. in c. ex rescripto, de iureiur. vbi mulier intercessit cum iuramento pro alio, & præcipit Summus Pontifex, vt sicut iurauit, eandem conventionem cogatur adimplere: & ibi notat & tenet expresse gl. verb. & viderem, ad fin. & Bald. colum. 1. Secundum fundamentum est ex text. in auct. sacramenta puerum, C. si aduers. vendi. & in c. cum contingat, de iureiur. & in c. quamuis pactum, de pact. in 6. vbi iuramentum confirmat actum alias in se nullum, & omnino prohibutum: ergo à fortiori confirmabit in proposito fideiussionem mulieris iuramentum, cum illa non sit iure communi nec Regio omnino prohibita, sed imo multis casibus permessa, vt supra visum est. Præterea cum ipsa fideiussio simplex mulieris sit valida ipso iure regulariter, licet beneficio Senatusconsulti Velleiani mulier liberetur ab obligatione & solutione promissa, merito quod iuramento irruocabiliter obligetur. Et ita hanc opinionem affirmatiuam tenet etiam Barr. in l. si quis pro eo, num. 11. digest. de fideiuss. & Alex. cons. 146. per totum, lib. 7. & tenent plures relati per Tiraq. in præfatione l. si vnaquam, n. 136. C. de reuoc. donat. sequitur etiam Andr. Alciat. alios referens in d. c. cum contingat, n. 90. secundum meam impressionem. Hanc etiam opinionem. tenet simpliciter Anton. Gom. c. de restit. min. n. 26. vers. quarto inferitur, & idem c. de fideiuss. num. 17. ad fin. & hanc plures Dd. allegans testatur communem Couar. vbi supra d. num. 5. hunc testatur esse intellectum magis communem d. ca. ex rescripto, Marc.

Mac. Ant. in tractat. de viribus iuram. num. 31. vel. 5. tract. diuers. Doct. fol. 20. ad fin. & 21. in princ. Hanc etiam opin. sequitur cum Alex. Greg. Lop. in dict. leg. 3. in gloss. sabidora. Hanc etiam opin. communem appellat plures referens & eam late probans Menchac. de success. creat. §. 28. num. 61. Hanc etiam opin. testatur communem eam secutos Domin. Anton. de Padilla in d. l. fin. n. 12. vbi limitat cum Menchac. quem refert, §. 18. n. 158. quando mulier prius iurasset non fideiubere, & postea fideiussit cum iuramento, nam tunc non tenet secundum iuramentum, quia primum iuramentum concordat cum iure communi. Et ita est tenendum cum hac opin. communi affirmatiua, quamuis contraria opinio negatiua etiam sit communis, & eam teneant plures Dd. vt constat ex Tiraquell. num. 151. Couar. Mench. & Dom. Anton. de Padilla. vbi supra. Et licet ipse Couar. ibidem hanc patrem negatiuam magis iuri & rationi consonam esse dicat, & eam sequatur referens prædictas duas communes opin. contrarias nouissime, post huius operis primam editionem, Matienço in leg. 9. gl. 1. tit. 3. libro 5. noua collect. Regia. Et pro hac tenenda communis opinione affirmatiua facit communis illa & verior opinio, quam tenui in dict. auct. sacramenta puerum, n. 27. & seq. scilicet, quod iuramentum in casu illius text. confirmet omnino actum, quamuis adultus iurans non fuerit certioratus de beneficio restitutionis minoribus concessio, licet in hoc vltimo contraria etiam opinio sit communis, sed præcedens in vtroque affirmatiua opinio est verior & meo iudicio communior & tenenda.

Sed & pro complemento huius capit. aliqua notabilia in materia hic tradam, breuiter tamen. Et primo, quod quando mulier absque iuramento renuntiat beneficio Velleiani, & asserit in instrumento, tabellionem eam certiorasse de hoc beneficio, hoc sufficere, & itari debet notatio hoc asserenti, vt tenet Cynus in leg. fin. num. 4. Codice ad Velleian. & cum Alber. & Alexand. tenet Gregor. Lopez. in dict. leg. 3. in gloss. sabidora, tit. 12. part. 5. quam opinionem sequitur & dicit communem ex testimonio aliorum Couar. libro 2. variar. resolut. cap. 13. n. 2. in princ. vbi dicit cautius esse, quod ipse tabellio expressim scribat ipsius iuramenti formam & solemnitatem, vt res in tuto sit, nec aliquid dubium habeat: quod ipse intelligo hoc modo, scilicet, quod in instrumento dicatur, quod mulier fuit certiorata per me infra scriptum notarium de beneficio Velleiani, quod loquitur in fauorem mulierum, & habet, quod mulier non possit se obligare pro alio, & hoc sciens ei renuntiauit. Nam si certioratio hoc modo scripta & extensa sit in instrumento, pro vt hodie communiter fit per omnes tabelliones, res erit abque dubio: & ita Cynus in leg. fin. num. 2. Codice ad Velleian. tenet verius esse, quod tenor Velleiani debet exprimi & ei expresse debet renuntiare. Eandem quoque sententiam, quod tenor instrumenti, quo simpliciter asseritur, mulierem certioratam fuisse de hoc beneficio Velleiani, testatur communem eam secutos plures referens Dom. Ant. de Padilla in dict. leg. fin. num. 13. Vltra quos inuenio, quod articulum hunc latissime examinat las. in leg. si duo paroni, §. idem Iulianus, numero 19. & pluribus sequentibus ff. de iureiuran. vbi refert in hoc duas communes opiniones contrarias, & ipse tenet, quod non præsumatur

hoc casu pro tabellione: præfatus dubium esse articulum hunc, & se consultum noluisse respondere, sed vt dixi, communiter extenditur dicta certioratio modo supradicto vel alio simili & æquipollenti. Et hoc modo cõfecto instrumento semper vidi practiciari, vt tam in iudicio quã extra detur integra fides instrumentum huiusmodi, & exequatur contra mulierem fideiubentem, & non admitti exceptionem, nec beneficium Velleiani, quia ipsa potuit certiorata ei renuntiare, vt in dict. lege, Reg. 3. expresse cauetur. Sed hæc certioratio nullo alio modo aptius fieri potest, quam quo supra dixi: & ita est intelligenda materia hæc.

Si tamen & instrumentum reperitur cõfectum, in quo tantum notarius dixerit, se mulierem certiorasse de prædicto beneficio, & quod adhuc ei renuntiauit, non expresse tenore beneficij, adhuc existimare validam esse hanc renuntiationem Velleiani, & credendum fore tabellioni super hac renuntiatione, cum instrumentum sit publicum & solemnem cum testibus, vt in leg. cum procibus, Cod. de probat. & in §. siem verborum, Institur. de iuril. stipul. & quia l. Regia tantum requirit, quod mulier certiorata de hoc beneficio ei renuntiet, nec enim requirit, quod in instrumento apponatur forma certiorationis, nec tenor eius, quod continet beneficium hoc, præsertim cum hæc opinio sit communis, quicquid alias las. in contrarium dixerit.

Præterea est notandum, quod in casibus, in quibus mulier potest opponere hanc exceptionem Velleiani, pro vt potest regulariter de iure, id possit etiam facere in foro conscientia, hoc est, vt cum bona conscientia possit vti beneficio hoc Velleiani, vt cum Barr. Abb. & alijs tenet Anton. Gomez. d. cap. de fideiuss. num. 16. & idem in l. 3. Tau. n. 124.

Vltimo est & aduertendum pro intellectu supradictorum, quod ad hoc, vt omnia dicta & disposita de S. C. to Velleiano & de eius renuntiatione habeant locum, requiritur, quod mulier intercedat pro alio in instrumento publico, subscripto à tribus testibus: quia tunc remanet mulier obligata ipso iure, & tamen potest opponere exceptionem Velleiani, si ei non renuntiauerit, postquam fuerit certiorata ipsius. Quia alias si in instrumento publico cum subscriptione trium testium se non obliget pro alio, sed in alia scriptura priuata, vel alio modo pro alio intercedat, ipsa referatur illa, quia non obligatur, ac proinde non est necessarium Velleiani renuntiare, & si renuntiet, nihil faciet, quia non est obligata, & cum non sit obligata, non potest conueniri villo modo.

Hæc est noua decisio text. in leg. antiqua, §. fin. Codice ad Velleian. cuius hic est verus sensus & intellectus secundum Bulg. & amicus literæ. Quod est notandum, quia prima facie videtur textus ille contrarium probare, imo quod solemnitas illa, de qua in illo text. scilicet instrumenti publici, cum subscriptione trium testium tantum videatur requisita ad excludendam mulierem pro alio intercedentem à Velleiano, & quod tunc deum possit eo vti, quando obligatur absque illa solemnitate. Sed verus intellectus illius textus est præcedens, vt constat ex illo textu, cuius verba sunt hæc, quæ hic ponere libuit, vt rectius percipiatur & intelligatur, ne ab hinc aliquis decipiat in eius intellectu. Ne

autem mulieres perperam se pro aliis interponant, sancimus non aliter in tali eas contractu posse pro aliis se obligare, nisi instrumento publice confecto, & a tribus testibus subfignato, accipiant homines à muliere pro aliis confessionem: tunc etenim tantummodo eas obligari, & sic omnia tractari, que de intercessionibus foeminarum, vel veteribus legibus cauta, vel ab Imperiali auctoritate introducta sunt. Sin autem extra eandem observationem mulieres acceperint intercedentes, pro nihilo habeatur huiusmodi scriptura, vel sine scriptis obligatio, tanquam nec confecta, nec penitus scripta, ut nec Senatusconsulti auxilium imploretur, sed sit libera & absoluta, quasi penitus nullo in eadem causa subsecuto. Ex cuius textus litera huius intellectus prioris veritatem iam facile percipies, ibi: Tunc etenim tantummodo eas obligari, ubi clare probatur, quod si mulier intercedat pro alijs, aliter quam per scripturam publicam subfignatam tribus testibus, nullo modo obligetur: quod clarius ostenditur *infra in versis. sin autem extra eandem obligationem*, præcipue ibi: *Pro nihilo habeatur huiusmodi scriptura vel sine scriptis obligatio, tanquam nec confecta nec penitus scripta, ut nec Senatusconsulti auxilium imploretur, &c.* Et quod quando obligant se mulieres cum prædicta solemnitate instrumenti publici, cum subscriptione trium testium, remaneant ipso iure obligatae, & possint se iurare Velleiano, probatur in illis verbis: Tunc etenim tantummodo eas obligari, & sic omnia tractari, que de intercessionibus foeminarum vel veteribus legibus cauta (hoc est, quod tali casu obligentur ipso iure) vel ab Imperiali auctoritate introducta sunt, hoc est, quod hoc casu cum sint merito iure obligatae, habeant locum introducta ab Imperatoribus Velleiano & Iustiniano (scilicet, quod concedatur publicam subscriptionem mulieribus sic obligatis ipso iure beneficium Velleiani.) Et dum text. in dicto §. ne autem, dicit confessionem, intellige, id est, intercessionem, secundum Cynum ibi & Salycetum. Et ita existimo hunc Bulgarem contra Martinum intellectum esse verissimum ad illum text. & tenendum, quem dicit veriore glossa 1. ibi & sequitur Cynus optime declarans & breuiter: eundem etiam sequitur Bartol. ibi in secunda lectura, & idem in 1. fin. eodem titul. numer. 2. & 3. dicens, quod mulier intercedens extra illam solemnitatem dict. §. fin. non tenetur ut supra visum est, licet renuntiasset Velleiano. Et est ratio, quia illo tunc non iuuatur, cum non sit obligata, quia Velleianum præsupponit obligationem, & contra illam datur, ut ab ea liberet mulieres, quarum favore emanauit & introductum fuit. Hunc etiam intellectum sequitur Bald. *ibidem*, subdens rationem, quare requiratur prædicta solemnitas ad obligandas mulieres, scilicet, quia non ita de facili mulier decipit interueniente tabellione, & tribus testibus consignantibus, nec ita faciles sunt mulieres ad consentiendum, cum instrumento se pro alijs obligant, sicut quando instrumentum non interuenit. Quia ergo facilius & fragilior sine instrumento inuenitur, ideo mulieri ipso iure etiam subuenitur secundum Baldum. Hunc eundem intellectum & rationem Bald. sequitur Salycet. in dict. §. ne autem, dicens esse verum intellectum, & quod eum tenent gloss. & Doctores, & quod minime sunt mutanda, que certam interpretationem habuerunt: & ibi satisfacit motibus

Martini alio modo intelligentis illum text. sequitur etiam Greg. in l. 3. tit. 12. part. 5. in gloss. renuntiando, ad finem, ubi limitat intercedente iuramento, cum Paulo de Castro. & Bald. quos refert: & illud de iuramento tenet idem Baldus in dicto §. ne autem, numero 2. Itaque hic intellectus Bulgar. est communis & tenendus. Sed est aduertendum, quod hodie de generali consuetudine non requiritur, quod prædicti tres testes se subscribant in instrumento, sed sufficit, quod tabellio testimonium perhibeat de eorum interuentu, ad hoc, ut procedat text. ille in dict. §. final. ut tenent in dict. l. antiqua. Paul. numer. 5. Salycet. numer. 6. & est verissimum & practicatur in hoc regno. Quia attento iure Regio non requiritur, quod testes contractus scripturae publicæ subscribant ei, sed tantum quod intercedat, & quod tabellio fidem præstet de eorum presentia: ita videtur & fit quotidie. Itaque ex prædictis inferitur manifestissime, quod renuntiatio Velleiani non habet locum, nisi fiat in scriptura publica, in qua interueniant tres testes, & in ea se obliget mulier, & certiorata de hoc beneficio, ei renunciet.

Vnde si mulier se obligaret & renuntiaret Velleiano in scriptura priuata, qua postea recognita fuisset per mulierem in iudicio, quo casu efficeret publica scriptura attento iure huius regni, vel etiam si comprobaretur per testes, nec remanebit obligata mulier, nec renuntiatio Velleiani aliquid operabitur: cum ipsum tunc non competeret, quia mulier nullo modo obligata fuit ex prædicto instrumento priuato ad initio, licet postea efficeretur publicum per recognitionem iudicalem ipsius mulieris, quia ab ipso (hoc est, tempore obligationis) requiritur, quod instrumentum, in quo se obligat mulier pro alio, sit publicum: & cum tribus testibus. Et hæc forma substantialis requiritur ab illa l. cum decreto irritante, scilicet, quod si aliter factum sit, nullo modo obligetur mulier, ut expressissime constat ex illo text. Itaque si in alia scriptura quam publica & cum tribus testibus obligauerit mulier pro alio, nulla sit huiusmodi obligatio, & pro non scripta nec confecta habetur, & non habet locum Velleianum. Et ita est tenendum, quod mulier non possit se pro alio regulariter obligare, nec fideiubere verbo coram testibus licet mille, nec etiam in instrumento priuato, cum testibus, licet postea recognoscatur per ipsam in iudicio, vel comprobetur testibus & quod si hec modis obliget, obligatio sit nullius momenti, & non sit necessarium Velleianum. Sed ad hoc, ut mulier efficaciter obligetur pro alio, debet intercedere in instrumento publico coram tribus testibus confecto, & debet certiorari de Velleiano & ei renuntiare, alias nullo modo repetitur cum effecta, si opponat exceptionem Velleiani, quando est obligata instrumentum publico tribus testibus confecto: Nam si aliter intercedat, obligatio erit nulla, ut supra est dictum. Quod valde notandum est in practica: quia prima facie quilibet diceret contrarium, scilicet, quod mulier obligans se pro alio coram testibus, renuntians Velleiano, vel instrumento priuato postea recognito, vel testibus comprobato, efficaciter tenetur, & tamen contrarium est verius & iure approbatum. Bene verum est, quod Gregorius Lopez. in d. l. 3. in gloss. renuntiando, ad finem, inquit, quod cum hodie dispo-

sitio d. l. antiqua, §. final. non reperitur approbata illo iure Partiarum, forte sufficeret renuntiatio prout in illa l. Regia dicitur, licet fiat sine iuramento: inquit tamen, quod tutius erit, quod in instrumento fiat fideiussio & renuncietur cum iuramento modo per eum dicto. Ipse vero non solum tutius puto hoc, sed imo necessarium etiam hodie scilicet, quod fideiussio & renuntiatio fiat in instrumento publico, interuenientibus in eo tribus testibus, iuxta formam, d. l. antiqua, §. ne autem. Quia II. Regia Partiarum debent intelligi & declarari per ius commune, cum quo ipse ut plurimum concordat, ut ipse Gregor. alibi dicit, quia non est nouum, ut II. posterioris intelligantur per priores, ut in l. sed & posteriores, ff. de legibus. Quia correctio non habet locum, nisi quando expresse fit: quod enim non mutatur, quare stare prohibetur, ut in l. ancimus, C. de testam. & in l. præcipimus, in fin. de appellat. cum similibus.

Ex quibus omnibus prædictis in hoc c. ipse infero, dubiam mihi videri determinationem Bar. in l. si quis sub conditione, numer. 2. ff. de testam. ut & eiusdem in authenticis. *matri & auia, numer. 14. C. quando mul. tunc offic. fung. poss. quem refert cum eo transiens Alex. consil. 136. numer. 1. vol. 7. ubi dicit, quod in casu dictionum iurium, scilicet, dict. authentice. *matri & auia*, cum similibus sufficit, quod mulier renuntiet generaliter omni beneficio, nec est necesse, quod exprimat specialiter de Velleiano, quia illud est beneficium, & ideo includitur sub illa generali renuntiatione. Itaque secundum hoc sequitur, quod in quacunque causa se obliget mulier pro alio in casibus, in quibus habet locum exceptio Velleiani, sufficit ad hoc, ut locum non habeat, quod renuntiet generaliter omni legum auxilio & beneficio, nec opus sit, ut specialiter renuntiet Velleiano. Que determinatio si vera est, maximi habenda esset pro limitatione totius materie Velleiani: & eam sequuntur alij doct. relati per Tiraq. in præfat. l. vnam, numer. 121. C. de reuoc. don. ubi se non determinat in hoc articulo, & refert plura similia pro hac opin. Sed, salua pace tanti viri, ipse existimo suam prædict. opin. non esse veram, & contrarium omnino tenendum esse, imo quod requiratur specialis renuntiatio Velleiani in certioratione ipsius, nec sufficit generalis renuntiatio omnium beneficiorum, imo ea non obstante, poterit mulier, siue in casu d. *amb. matri & auia*, siue extra, opponere præd. exceptionem Velleiani, & audienda erit. Que opinio probatur apertissime ex omnib. prædictis, præcipue ex communi opinione, quam tradunt Dd. supra in prin. huius c. allegati, que habet, quod ita demum valet renuntiatio Velleiani facta per mulierem, si ipsa fuerit certiorata de beneficio & eius tenore sibi competenti, & non alias: quod etiam expresse probatur in d. l. Regia 3. tit. 12. part. 5. Ergo si hoc ita se habet, quomodo poterit generalis renuntiatio beneficiorum comprehendere beneficium hoc Velleiani, cum ultra renuntiationem requiratur specifica certioratio ipsius beneficij: quæ quidem specialis certioratio d. beneficij non interuenit in generali renuntiatione beneficiorum, quia si interuenisset, iam expressum esset beneficium hoc. Secundum hæc opinio aduersus Bar. probatur: quia text. in d. *amb. matri & auia*, §. l. 4. tit. 16. par. 6. que illi authentice consonat, expresse requirunt pro forma, quod mulier renuntiet secundis nuptiis, & Senatusc. Velleiani auxilio, ut*

constat ex illis legibus apertissime, & etiam id regulariter probatur in d. l. 3. titul. 12. part. in illis verbis, *La tercera es, quando la muger fuere faborosa e cierta, que no podian ni deuia entrar fador, si despuer lo si se renuncian de su grado, e de separando el derecho que Laxley les otorgo a las mugeres en esta razon*; Ecce ergo l. expressissimam requirentem ad hoc, ut mulier hoc beneficium Velleiani uti non possit, quod specificè de eo certioretur (hoc est) de eius tenore, & præterea specialis renuntiatio ipsius ibi, *en esta razon*, & sic ore proprio debet renuntiare Velleiano. Sed quando lex, vel alia quælibet dispositio requirit specialem renuntiationem, non sufficit generalis, ut in l. si quando, §. illud, §. s. & generaliter, C. de inoff. testam. Pro hac etiam opin. facit, quia beneficium, quod alicui conceditur a lege ratione exuberantis favoris, requirit ad exclusionem ipsius specialem renuntiationem, per text. in l. si quis in ius voc. non ier. ubi gl. & Bal. ante fin. id notant. Sed & sunt pro hac opinione alia plura fundamenta, quæ constant ex Tiraq. ubi supra numer. 122. & sequentibus. Et ita merito Salycet. in d. *amb. matri & auia*, numer. 16. dubitauit de doctrina Bart. ibi, ex eo quod specialiter & pro forma requiratur in authentice renuntiatio Velleiani, licet extra casum illum videretur transire cum Bar. opinio. Contrarium etiam tenet Bal. in d. l. in 1. lectura ante fin. ff. si quis in ius voc. non ier. & hæc secundam opinionem existimo ipse verissimam, & tenendam per omnia suprad. Nec ei obstant quæ tradit Tiraq. ubi supra pro prima opinione, quia illa procedunt & loquuntur, ubi in iure non reperitur expressum, quod requiratur specialis renuntiatio: sed in nostro casu est fecus, quia secundum communem opin. de iure cõmuni, & per l. partita requiritur specialis certioratio, & renuntiatio Velleiani, ut supra est visum: Ergo non sufficit generalis, quia alias daretur vnum maximum absurdum & inconueniens, scilicet, quod hodie Velleianum nihil fauere mulieribus & quod absque renuntiatione & certioratione ipsius mulieris ab eo excluderentur, si sub generali renuntiatione beneficium comprehenderetur; quod minime est dicendum & contrarium quotidie videmus.

Vnde si videri dubitari de quodam casu in practica contingente. Mulier quædam dedit mandatum speciale publicum in forma eadem procuratori ad illam obligandam pro alio, & cum facultate renuntiandi omnibus beneficiis à iure sibi competentibus, quæ ipsa ex tunc renuntiauit, non tamen expressit Velleianum: postea procurator hic obligauit prædict. mulierem virtute d. mandati specialis coram tabellione publico & testibus requisitis, & fecit obligationem publicam in forma, cum renuntiatione Velleiani, & aliorum iurium, & beneficiorum ipsi mulieri à iure competentium: dubitatum fuit, an his non obstantibus, mulier hæc possit se iurare Velleiano, quandoquidem expresse ei non renuntiauit: quod quidem ipsa mulier allegauit, & opposuit in suum fauorem aduersus executionem præd. obligationis fideiussorie, asserens se prædict. beneficium Velleiani minime renuntiasse, nec mandasse procuratori renuntiare d. beneficio speciali, sicut requirebatur, nec fuisse certioratam de eo, & requiri specialem renuntiationem & renuntiationem ipsius ore proprio, per omnia suprad. & non sufficere generalem. Rursus ad aduersam partem actoris allegabatur, ipsam mulierem